

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการสอนโดยใช้บรรณบำบัด เพื่อส่งเสริมการรับรู้ตนเองของนักเรียนประถมศึกษาที่เจ็บป่วยเรื้อรังครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์สรุปผลเพื่อปรับปรุงและนำเสนอโปรแกรมฯ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติเกี่ยวกับคะแนนการรับรู้ตนเองของประชากร

ตอนที่ 2 การรายงานข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ

ของประชากร

ตอนที่ 3 การรายงานข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ

ตอนที่ 4 การปรับปรุงโปรแกรมการเรียนการสอนโดยใช้บรรณบำบัด เพื่อส่งเสริมการรับรู้ตนเองของนักเรียนประถมศึกษาที่เจ็บป่วยเรื้อรัง

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติเกี่ยวกับคะแนนการรับรู้ตนเองของประชากร

1.1 ข้อมูลทั่วไปของประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนประถมศึกษาที่เจ็บป่วยเรื้อรัง และพักรักษาตัวอยู่ที่สถานสุขภาพเด็กแห่งชาติมหाराชินี โดยมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 สัปดาห์ มีสภาพการรับรู้บุคคล สถานที่ เวลา อยู่ในระดับปกติ ไม่มีประวัติการเจ็บป่วยทางระบบประสาทหรือโรคจิต ไม่มีภาวะหัวใจล้มเหลว หรือภาวะการติดเชื้อง่าย ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการได้ยินหรือการพูด หรือการใช้สายตา ยกเว้นสายตาสั้นหรือยาว และมีภาวะการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังได้แก่ โรคไต โรคภูมิแพ้ (S.L.E.) โรคหัวใจ และโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว รวมทั้งมีความวิตกกังวลสูง จำนวนทั้งสิ้น 8 คน ดังแสดงรายละเอียด ในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ข้อมูลทั่วไปของประชากร

รายละเอียดข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)
1. เพศ	
1.1 ชาย	2
1.2 หญิง	6
รวม	8
2. อายุ (ปี)	
2.1 5	-
2.2 6	-
2.3 7	-
2.4 8	1
2.5 9	1
2.6 10	2
2.7 11	2
2.8 12	2
รวม	8
3. ศาสนา	
3.1 พุทธ	7
3.2 คริสต์	-
3.3 อิสลาม	1
3.4 อื่นๆ	-
รวม	8

ตารางที่ 5 (ต่อ) ข้อมูลทั่วไปของประชากร

รายละเอียดข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)
4. ระดับการศึกษา	
4.1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	-
4.2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	-
4.3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	1
4.4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	2
4.5 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	3
4.6 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	2
รวม	8
5. ภูมิลำเนา	
5.1 กรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล	4
5.2 ต่างจังหวัด ได้แก่	
5.2.1 ภาคกลาง - จ. ฉะเชิงเทรา	1
5.2.2 ภาคกลาง - จ. อ่างทอง	1
5.2.3 ภาคเหนือ - จ. กำแพงเพชร	1
5.2.4 ภาคใต้ - จ. สุราษฎร์ธานี	1
รวม	8
6. โรคประจำตัว	
6.1 โรคหัวใจ	3
6.2 โรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว	1
6.3 โรคไต	1
6.4 โรคแพ้ภูมิตนเองบกพร่อง (S.L.E.)	2
6.5 โรคไตมีภาวะแทรกโรคภูมิแพ้ บกพร่อง	1
รวม	8

จากตารางที่ 5 แสดงว่า นักเรียนประถมศึกษาที่เจ็บป่วยเรื้อรังส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงมีอายุระหว่าง 11 - 12 ปี นักเรียนส่วนใหญ่จำนวน 7 คน นับถือศาสนาพุทธ และนับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 1 คน ระดับการศึกษาของนักเรียนประถมศึกษาที่เจ็บป่วยเรื้อรังส่วนใหญ่ จำนวน 5 คน กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรคประจำตัวของนักเรียนประถมศึกษาที่เข้ารับการทดลองในครั้งนี้เป็นโรคหัวใจ 3 คน โรคภูมิแพ้ตนเอง 2 คน โรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว โรคไต และโรคไตมีภาวะแทรกโรคภูมิแพ้ โรคละ 1 คน

1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเกี่ยวกับคะแนนการรับรู้ตนเองประชากร

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคะแนนการรับรู้ตนเองของประชากร มีประชากรจำนวน 5 คน ได้รับการทดลองนาน 8 สัปดาห์ เนื่องจากได้รับอนุญาตจากแพทย์ให้ออกจากโรงพยาบาลได้ และประชากรจำนวน 4 คน ได้รับการทดลองนาน 10 สัปดาห์

ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนการรับรู้ตนเองของประชากรก่อนการทดลองและหลังการทดลอง วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในตารางที่ 6 และ 7

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนการรับรู้ตนเองโดยรวมทั้ง 3 ด้านของประชากรก่อนและหลังการทดลอง

ระยะเวลา	N	\bar{X}	S.D.	t
ก่อนการทดลอง	8	5.88	2.16	15.92*
หลังการทดลอง	8	18.25	2.57	

* $p < .01$ ($t_{7} = 2.998$)

จากตารางที่ 6 พบว่าค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนการรับรู้ตนเองของประชากรหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ สูงกว่าค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนการรับรู้ตนเองก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

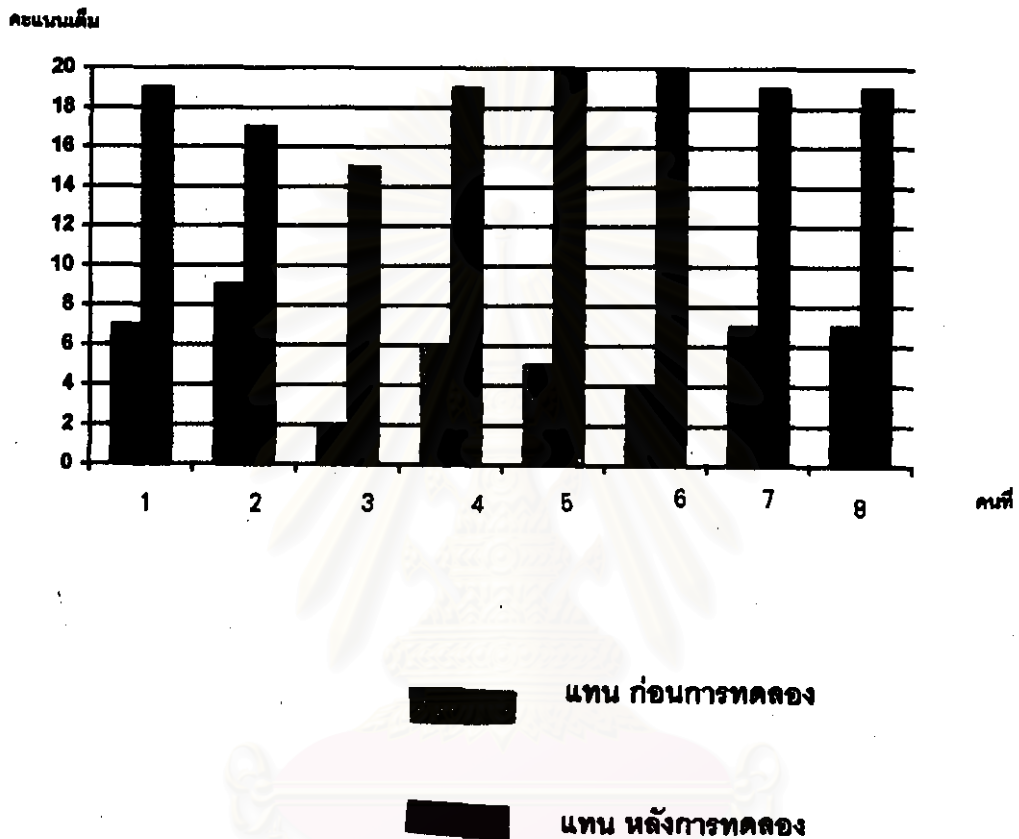
ตารางที่ 7 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนการรับรู้ตนเองโดยจำแนกเป็นด้านของประชากรก่อนและหลังการทดลอง

การรับรู้ตนเอง	ระยะเวลา	N	X	S.D.	t
ด้านร่างกาย	ก่อนการทดลอง	8	2.00	0.93	6.00*
	หลังการทดลอง	8	5.00	1.07	
ด้านอารมณ์และสังคม	ก่อนการทดลอง	8	1.75	1.39	14.00*
	หลังการทดลอง	8	8.50	2.27	
ด้านการเรียนรู้	ก่อนการทดลอง	8	2.16	1.13	9.39*
	หลังการทดลอง	8	4.75	0.45	

* $p < .01$ ($t_{17} = 2.998$)

จากตารางที่ 7 พบว่า ค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนการรับรู้ตนเองของประชากรหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ สูงกว่าค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนการรับรู้ตนเองก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ ทั้งที่พิจารณาโดยรวมและแยกพิจารณาในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

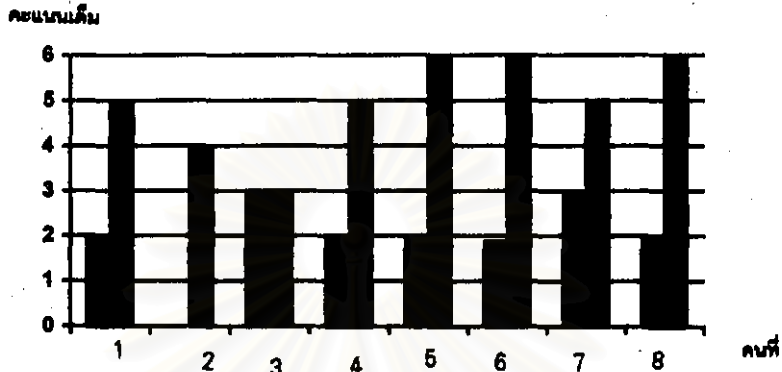
แผนภูมิที่ 4 คะแนนการรับรู้ตนเองโดยรวมของประชากร จำนวน 8 คน

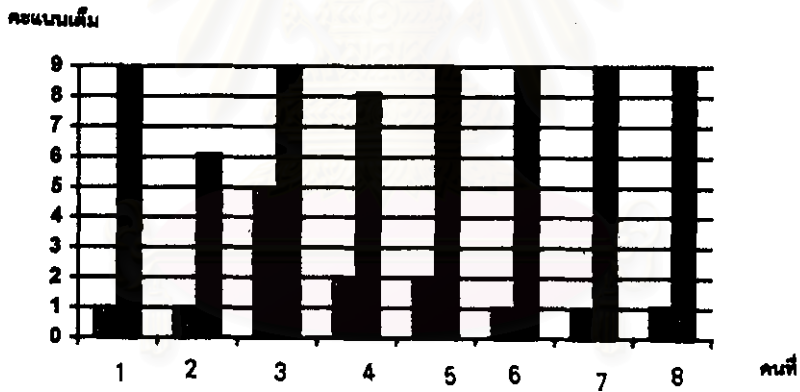
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 5 คะแนนการรับรู้ตนเองจำแนกเป็นด้านของประชากร
จำนวน 8 คน ก่อนและหลังการทดลอง

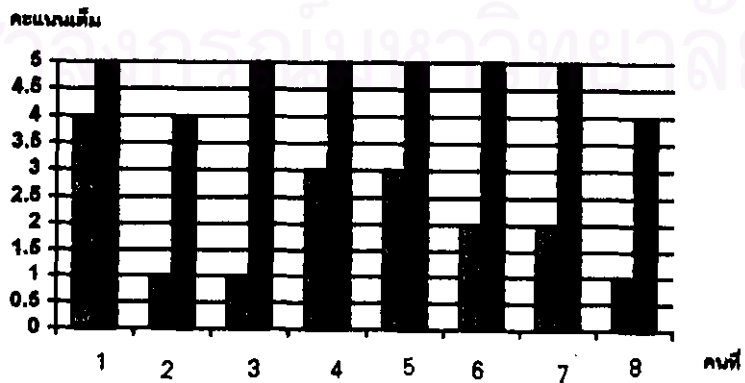
ด้านร่างกาย

ด้านอารมณ์และสังคม

ด้านการเรียนรู้

ตอนที่ 2 การรายงานข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ ของประชากร

ผู้วิจัยทำเริ่มศึกษาพฤติกรรมของประชากรและสร้างความคุ้นเคยกับประชากร จำนวน 8 คนก่อนเริ่มทดลองใช้โปรแกรมฯ เป็นระยะเวลา 1 เดือน (13 ต.ค.41- 27 พ.ย.41) โดยได้รับความช่วยเหลือ และคำแนะนำจากครูการศึกษาพิเศษประจำโครงการสอนเด็กเจ็บป่วยในโรงพยาบาล และพยาบาลของสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินีเป็นอย่างดี หลังจากดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมฯ เป็นระยะเวลา 10 สัปดาห์ พฤติกรรมการรับรู้ตนเองของประชากรที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรม ผู้วิจัยนำเสนอเป็นรายกรณีดังนี้

2.1 ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับ ด.ช ออย (นามสมมุติ) กรณีศึกษาที่ 1

1) ลักษณะทั่วไปและปัญหาของเด็กเมื่อเริ่มทำการทดลองใช้โปรแกรมฯ

ด.ช. ออย อายุ 10 ปี เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ป่วยเป็นโรคไต เป็นเด็กไม่ค่อยพูด ชอบนอนอ่านหนังสืออยู่บนเตียงคนเดียว บางครั้งชอบนั่งเหม่อลอยคล้ายครุ่นคิดสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ตลอดเวลา จะพูดหรือเล่นเฉพาะกับเพื่อนที่คุ้นเคยซึ่งอยู่ที่เตียงใกล้ๆ ด.ช.ออย มีภูมิลำเนาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร พ่อแม่มีอาชีพค้าขาย ทำให้พ่อแม่ไม่มีเวลามาเฝ้าหรือเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ

2) ข้อมูลจากคะแนนการทำแบบประเมินการรับรู้ตนเอง

ระยะเวลาประเมิน	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
วันที่ทดสอบ	1 ธันวาคม 41	29 มกราคม 42

รวมระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์

คะแนนการรับรู้ตนเอง	7 คะแนน	19 คะแนน
ด้านร่างกาย	2 คะแนน	5 คะแนน
ด้านอารมณ์และสังคม	1 คะแนน	9 คะแนน
ด้านการเรียนรู้	4 คะแนน	5 คะแนน

3) พฤติกรรมการรับรู้ตนเองโดยรวม

สัปดาห์ที่ 1-2

ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับ ด.ช.ออย ด้วยกิจกรรมทางศิลปะ ได้แก่ วาดรูประบายสี และสนทนาเกี่ยวกับการทำกิจวัตรประจำวันของทุกๆ เข้า ว่า วันนี้เขารู้สึกอย่างไร ตื่นเช้าล้างหน้า เช็ดตัวหรือยัง มีใครช่วยหรือเปล่า แล้ววันนี้คุณหมอตตรวจหรือยัง คุณหมอบอกหนูว่าอย่างไรบ้าง หลังจากที่ ด.ช.ออย เริ่มคุ้นเคยกับผู้วิจัยมากขึ้น เด็กเริ่มสนทนาซักถามเกี่ยวกับตัวผู้วิจัยเช่นกัน เช่น “ครูเป็นครูคนใหม่ใช่ไหม” “ครูมีหนังสือมาให้อ่านไหม” ผู้วิจัยสังเกตพบว่า ด.ช. ออย เป็นคนชอบอ่านหนังสือ โดยเฉพาะหนังสือการ์ตูน และมักนอนอ่านหนังสือเงียบๆ คนเดียว โดยไม่สนใจว่าจะมีใครถามหรือเรียก ทำให้ผู้วิจัยเริ่มชักชวนให้ ด. ช. ออย เลือกวรรณกรรมสำหรับเด็กที่ผู้วิจัยคัดเลือกไว้ ซึ่งทำให้เด็กมีความกระตือรือร้น และสนใจกับหนังสือที่ผู้วิจัยเตรียมมา และเลือกอ่านร่วมกับผู้วิจัยตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ เรื่องลำดับได้ดังนี้ ดังนี้ เพื่อนที่แสนวิเศษ เมื่อฉันเคลื่อนไหว เมื่อฉันกิน เมื่อฉันกลัว เมื่อฉันเศร้า เมื่อฉันโกรธ เมื่อฉันอิจฉา และ กำลังใจ ด.ช.ออย ตั้งใจอ่านหนังสือที่ได้เลือกไว้เป็นอย่างมาก และบอกกับครูว่า “ครู...ขอยืมอ่านที่เดียวได้ไหม” “แล้วพรุ่งนี้ครูมาอ่านกับผมด้วยนะ” ซึ่งในสัปดาห์ที่ 1- 2 นี้ พบว่าเด็กเริ่มเปิดตัวเองมากขึ้น ยิ้มแย้มเมื่อพบกัน สนทนาซักถามมากขึ้น และแสดงถึงความต้องการของตนเองให้ผู้วิจัยได้รับรู้ ไม่ว่าจะกิจกรรมที่อยากจะทำ หนังสือที่อยากจะอ่าน แม้กระทั่งความรู้สึกคิดถึงบ้าน คิดถึงพ่อแม่ คิดถึงเพื่อนๆ

สัปดาห์ที่ 3-4

ในสัปดาห์นี้ ด.ช.ออยเริ่มเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างเห็นได้ชัด ผู้วิจัยได้รับทราบจากผู้ช่วยพยาบาลว่า เด็กเริ่มทำความสะอาดร่างกาย และให้หมอตตรวจลงบันทึกอาการประจำวันเรียบร้อยแล้ว เด็กจะนั่งรอครูและมองดูนาฬิกา และถามผู้ช่วยพยาบาลว่า ครูขึ้นมาหรือยัง เมื่อเห็นครูมาถึง ด.ช. ออย รีบถามว่า “วันนี้ครูมาช้านะ” “วันนี้อ่านหนังสือเรื่องอะไร” “ครูรู้ไหม...ผมยังอยากเป็นเหมือนอเล็กซ์ ที่ทำอะไรก็ได้ เขาเก่งนะ ผมอยากเก่งเหมือนกัน” (เรื่องเพื่อนที่แสนวิเศษ) “ครูผมอยากให้ “แกน” (เพื่อนสนิทของ ด.ช.ออย) อ่านเรื่องที่ผมอ่านไปแล้ว ด้วย” นอกจากนั้นยังมีการให้ครูดูผลงานที่เขาทำหลังจากการอ่าน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรม ระบายสี เขาบอกว่า “ชอบมาก โตขึ้นจะเรียนระบายสีให้เก่งๆ”

ผู้วิจัยสังเกตพบว่า ด.ช.ออยมักเดินไปหาเพื่อนที่อยู่ใกล้เคียงและชวนคุยเกี่ยวกับหนังสือที่ครูเอามาให้อ่าน และถามว่า “เธออ่านเรื่องนี้หรือยัง สนุกดี” เพื่อนที่ ด.ช.ออย สนุกและชอบทำกิจกรรมด้วยคือ ด.ช. แกน ในสัปดาห์ที่ 3-4 ผู้วิจัยกับ ด.ช.ออย ทำกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่อง “เมื่ออันถั่วและ เมื่ออันเคร้า” ร่วมกัน มีการเล่าเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ทำให้อันเคร้าและถั่วสิ่งที่ ด.ช.ออย เคร้า คือการอยู่โรงพยาบาลคนเดียว สิ่งที่ถั่ว คือ เรียนไม่ทันเพื่อน เพราะขาดโรงเรียนบ่อย เมื่อคุยเรื่องวิธีแก้ปัญหาของเขาก่อนที่จะมาเจอผู้วิจัยว่า ด.ช. ออยทำอะไรเมื่อเขาเกิดความรู้สึกเช่นนั้น เขาบอกว่า “ ก็ร้องไห้ ไปกอดแม่ บางครั้งตะโกนเรียกให้ใครมาอยู่ด้วย”

สัปดาห์ที่ 5-8

ในช่วงสัปดาห์นี้ ด.ช.ออย แจ่มใสขึ้นมาก ไม่เอาแต่นอนอยู่บนเตียงอย่างเดียวเหมือนเคย วันหนึ่งเมื่อผู้วิจัยขึ้นไปบนตึกเด็ก เห็น ด.ช.ออยกำลังคุยกับเพื่อนใหม่ที่เพิ่งมาอยู่ที่โรงพยาบาล ชื่อว่า “ศักดิ์” อายุ 10 ปี เท่ากับ ด.ช.ออย สีหน้าของ ด.ช.ออย มีความสุข หัวเราะ และเมื่อหันมาเห็นครู เด็กยกมือไหว้และทักทายว่า “สวัสดีครับครู” ซึ่งผู้วิจัยจะเป็นฝ่าย ทักทายก่อนเสมอ ด.ช. ออย บอกครูว่า “ครู...หมอบอกผมว่า ผมจะได้กลับบ้านแล้ว เพราะอาการดีขึ้น” “ผมจะได้กลับไปเรียนหนังสือแล้ว แต่ไม่ต้องนั่งรถแบบอเล็กซ์” (เรื่องเพื่อนที่แสนวิเศษ) และเมื่อผู้วิจัยถามว่า ถ้ากลับมาที่โรงพยาบาลอีก ด.ช.ออย จะร้องไห้คิดถึงบ้าน และถั่วหม้ออีกหรือเปล่า ด.ช.ออย ตอบด้วยสีหน้าที่ยิ้มแย้มว่า “ไม่เห็นต้องถั่วหม้อเลย หม้อไม่ได้ทำอะไรผมสักหน่อย ฉีดยาและให้ยากินเอง มาแล้วผมก็ยังมีความสุขมาสอนหนังสือให้ผม มีระบายสีด้วยผมชอบ” หลังจากนั้นทุกวันที่ผู้วิจัยขึ้นไปสอนบนตึกจะได้รับคำชมจากพยาบาลและผู้ช่วยพยาบาลว่า “เดี๋ยวนี้น้องออยมีความสุข คุยเก่ง ขยันอ่านหนังสือด้วยนะ เห็นครูเอากิจกรรมมา ให้ทำก็กระตือรือร้น และสนใจทุกอย่าง อีกไม่กี่วันคุณหมอก็อนุญาตให้กลับบ้านได้แล้ว”

สรุปพัฒนาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรับรู้ตนเองโดยผ่านกระบวนการพัฒนาตนเองบรรณบำบัดจากแบบสังเกตพฤติกรรมกรรับรู้ตนเอง (ดูรายละเอียดแบบสังเกตพฤติกรรมในภาคผนวก ข) ของ ด.ช. ออย เป็นรายสัปดาห์ได้ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 ด.ช.ออย พุดคุย ตอบคำถามน้อยจะมีลักษณะถามคำตอบ คำ จะตอบประโยคยาวเมื่อเป็นสิ่งที่ตนเองมีความสนใจและชอบ เมื่อให้ทำกิจกรรมจะเลือกทำศิลปะอย่างเดียว โดยไม่ชอบเปลี่ยนกิจกรรมอื่น

สัปดาห์ที่ 2 ด.ช.ออย เริ่มแสดงความคิดเห็นจากเรื่องทีอ่านกับผู้วิจัยมากขึ้น มีการซักถามว่า “ทำไม.....” และเล่าเรื่องราวจากวรรณกรรมที่ตนเองอ่านและประทับใจยิ่งขึ้น เปรียบเทียบตนเองกับตัวละครในเรื่องความสามารถของตนเองกับตัวละครบ่อยครั้ง นอกจากนั้นเริ่มเลือกกิจกรรมที่หลากหลายจากคำแนะนำของผู้วิจัยและจากการเลียนแบบตัวละครที่อ่านในเรื่องคำพูดที่พูดเสมอได้แก่ “ผมทำได้ ไม่ยาก ลองดู”

สัปดาห์ที่ 3 เด็กมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมประจำวันด้วยตนเองมากกว่าการกระตุ้นของพยาบาล ขณะทำกิจกรรมเด็กรู้จักแสดงอารมณ์กับตัวละคร โดยการเลียนแบบพฤติกรรม และบอกในสิ่งที่ชอบ ไม่ชอบ เมื่ออ่านเรื่องราวที่เป็นการกระทำของตัวละครเริ่มยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้แก่ ความต่างกันระหว่างเด็กป่วยกับเด็กปกติจะมีความสามารถในการทำกิจกรรมไม่เหมือนกัน นอกจากนั้นการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ที่พักอยู่ในตึกเดียวกันจะมากขึ้น

สัปดาห์ที่ 4 ด.ช.ออย ชอบลองทำกิจกรรมใหม่ๆ โดยที่ตนเองเป็นผู้เลือก มีการโต้ตอบ สนทนา ซักถามและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของตนเองมากขึ้น โดยที่รู้สึกว่าเป็นสิ่งธรรมดา ใครๆ ก็ป่วยได้ เมื่อไรที่ป่วยก็มาหาหมอ หมอจะได้รักษาให้นาย ไม่เห็นน่ากลัวเลย...

สัปดาห์ที่ 5 ด.ช.ออย ชอบทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ ที่อยู่เตียงใกล้ๆ มาก โดยมักจะเดินไปคุยและเล่นเกมด้วย พุดคุยกับพยาบาลเกี่ยวกับอาการของตนเองเมื่อรู้สึกว่าเป็นวันนี้ตนเองอาการไม่ค่อยดี มีความดันขึ้น รู้จักช่วยเหลือตนเองและชอบช่วยเหลือเพื่อนๆ ที่อยู่ใกล้ๆ โดยเฉพาะการชักชวนให้อ่านหนังสือที่ตนเองชอบและบอกเพื่อนว่า เป็นหนังสือที่สนุกดี ตัวละครเก่ง

สัปดาห์ที่ 6 ด.ช.ออย ชอบเล่าเรื่องราวของตนเองเกี่ยวกับพ่อแม่ พี่น้องที่บ้าน ครูและเพื่อนๆ ที่โรงเรียน ให้ผู้วิจัยฟัง ซึ่งมีเหตุการณ์ที่ตนชอบและไม่ชอบ เช่น “ผมอยากกลับบ้านมาก คิดถึงพ่อแม่ คิดถึงเพื่อนที่โรงเรียน อยากเรียนหนังสือ”

สัปดาห์ที่ 7 ด.ช.ออย ร่าเริงแจ่มใสมาก ขณะทำกิจกรรมจะพูดเก่ง ทำงานได้รวดเร็ว ตอบคำถามอย่างมั่นใจ ชอบพูดถึงสิ่งต่างๆ ที่ผู้วิจัยสอนมาสัมพันธ์กับตนเอง และตัวละครในวรรณกรรมในเรื่องที่อ่านเล่มปัจจุบันบ่อย เด็กมีความรู้สึกที่ตนเองสามารถทำอะไรได้อีกมากมาย แม้ว่าเขาจะป่วยเป็นโรคไต ชอบเล่าเกี่ยวกับสิ่งที่เขาทำได้ และความจำกัดของสุขภาพของตนเอง

สัปดาห์ที่ 8 ด.ช.ออย เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ขณะพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลและนำมาเชื่อมโยงกับตนเองอย่างมีความหมาย รู้จักยอมรับสภาพความจำกัดของสุขภาพของตนเอง รู้จักเลือกทำในสิ่งที่ตนเองชอบ ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน เป็นเด็กที่พูดคุยเก่ง ยิ้มแย้ม สนุกสนานกับการเรียนและปฏิบัติตนเป็นผู้ป่วยที่น่ารักขณะพักอยู่ในโรงพยาบาล

3.2 ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับ ด.ช แกน (นามสมมุติ) กรณีศึกษาที่ 2

1) ลักษณะทั่วไปและปัญหาของเด็กเมื่อเริ่มทำการทดลองใช้

โปรแกรมฯ

ด.ช. แกน (นามสมมุติ) อายุ 8 ปี เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ป่วยเป็นโรคหัวใจพิการแต่กำเนิด ด.ช.แกน มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นเด็กไม่ค่อยพูด บางครั้งชอบนั่งเหม่อลอย คล้ายครุ่นคิดสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ตลอดเวลา เหนื่อยง่าย ไม่ชอบตอบคำถาม ไม่ชอบทำกิจกรรมต่างๆ ที่ครูการศึกษาพิเศษและพยาบาลเตรียมให้ ชอบนอนอยู่คนเดียวเฉย ๆ บางครั้งเดินมาขอยืมหนังสือการ์ตูนของ ด.ช. ออย ไปอ่านที่เตียงเงียบๆ คนเดียว

2) ข้อมูลจากคะแนนการทำแบบประเมินการรับรู้ตนเอง

ระยะเวลาประเมิน	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
วันที่ทดสอบ	4 ธันวาคม 41	29 มกราคม 41

รวมระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์

<u>คะแนนการรับรู้ตนเอง</u>	2 คะแนน	14 คะแนน
ด้านร่างกาย	0 คะแนน	4 คะแนน
ด้านอารมณ์และสังคม	1 คะแนน	6 คะแนน
ด้านการเรียนรู้	1 คะแนน	4 คะแนน

3) พฤติกรรมการรับรู้ตนเองโดยรวม

สัปดาห์ที่ 1-2

สัปดาห์แรกๆ ผู้วิจัยต้องใช้เวลาทำความเข้าใจกับ ด.ช.แกน นานพอสมควร เนื่องจากเด็กไม่ชอบพูด ชอบพยักหน้ากับสายหัว แต่เมื่อให้เลือกและทำกิจกรรมที่ผู้วิจัยเตรียมมาให้เด็กก็ทำทุกอย่าง สักพักก็จะนอนพัก เฉยๆ ผู้วิจัยจึงได้ถาม ด.ช. ออย ซึ่งอยู่เตียงใกล้กันและทราบว่า ด.ช.แกนมาจากต่างจังหวัดทางภาคใต้ ผู้วิจัยจึงใช้ภาษาถิ่นในการสนทนา พบว่าเด็กมองหน้าผู้วิจัยด้วยความสงสัย และเริ่มถามว่า “น้ำพูดได้ด้วยหรือ” เมื่อผู้วิจัยแนะนำตัวเองว่า เป็นคนใต้เหมือนกัน อยู่จังหวัดนครศรีธรรมราช ด.ช.แกนก็เริ่มสนทนาด้วย โดยแทนตัวเองว่า “นุ้ย” และเรียกผู้วิจัยว่า “น้า” ด.ช. แกน เล่าว่าตนมาอยู่ที่โรงพยาบาลเป็นครั้งแรกมากับแม่ แต่แม่กลับไปแล้ว (พูดแล้วก็ร้องไห้) ผู้วิจัยจึงชวนทำกิจกรรมเลือกระบายสีกับเล่นเกมจิกซอร์ เด็กเลือกระบายภาพห่านและฮิปโป ผู้วิจัยจึงบอกกับเด็กว่าวันต่อไปเราจะมาอ่านหนังสือกันและมีเกมมาเล่นด้วย ก่อนที่จะกลับลงจากตึก ด.ช.แกน ถามเวลาที่ผู้วิจัยจะขึ้นไปพบกับเขาใหม่ว่าจะมาเมื่อไร และกำชับว่า “อย่าลืมมานะ”

สัปดาห์ที่ 3-5

ด.ช.แกนเริ่มพูดคุยเก่งขึ้น และเริ่มพูดภาษากลางมากขึ้น เพราะในบางช่วงของกิจกรรมจะมี ด.ช. ออยมาร่วมทำกิจกรรมด้วย ด.ช.แกน เริ่มอ่านหนังสือกับผู้วิจัยโดยเริ่มจากเรื่อง *เมื่อฉันเศร้า เมื่อฉันกลัว เมื่อฉันโกรธ เมื่อฉันอิจฉา* กิจกรรมในช่วงสัปดาห์นี้เป็นการสนทนา พูดคุย เล่าเรื่องเกี่ยวกับความรู้สึกต่างๆ ที่เกิดขึ้นเหมือนในเรื่องที่อ่าน พบว่า สิ่งที่ทำให้ด.ช.แกน เศร้า คือ พ่อแม่ไม่มาเยี่ยม ต้องอยู่คนเดียว สิ่งที่ทำให้กลัวคือการนอนโรงพยาบาล กลัวหมอ กลัวเข็ม กลัวผี สิ่งที่ทำให้โกรธคือเพื่อนแกล้ง สิ่งที่ทำให้เขาอิจฉาคือพี่ไต้ของเล่นมากกว่า แม่รักน้องมากกว่า เมื่อผู้วิจัยถามว่า เมื่อเกิดความรู้สึกเช่นนี้

ด.ช. แกน จะทำอะไร สิ่งที ด.ช.แกน แก้ปัญหาก็คือ การร้องไห้ และไม่ยอมพูดด้วย และ ระหว่างที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างผู้วิจัย ด.ช.ออยและด.ช.แกน ด.ช.แกน สงสัยว่าทำไมเด็กในเรื่องที่อ่านไม่ร้องไห้เหมือนเขา ผู้วิจัยจึงใช้คำถามชี้แนะ เพื่อให้เด็กค้นพบว่าวิธีการแก้ปัญหาเมื่อเราเกิดความรู้สึกต่างๆ ขึ้นนั้นจะต้องไม่ทำให้คนอื่นรำคาญเรา แล้วกลับมาดูเราอีก เราก็ไม่มีความสุข คนอื่นก็ไม่มีความสุข จึงต้องหาอย่างอื่นทำเมื่อเราไม่สบายใจ กลัว โกรธ อิจฉา เช่นในเรื่องที่อ่านกัน พฤติกรรมที่เด่นชัดในช่วงสัปดาห์นี้ คือ การเป็นคนช่างซักช่างถาม ยิ้มมากขึ้น กระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรม และขอบคุณกับเพื่อน โดยเฉพาะ ด.ช.ออย ทั้งคู่จะแลกเปลี่ยนหนังสือกันอ่านเสมอ

สัปดาห์ที่ 6-8

ด.ช.แกน เปลี่ยนไปมาก หน้าตาอึมแ้มแจ่มใส มีการลุกเดินบ้างในช่วงเช้าเพื่อทำกิจวัตรประจำวัน เช่น เช็ดหน้า ประแป้ง หวีผม ชับถ่าย และในช่วงนี้ผู้วิจัย ได้พบกับแม่ของเด็ก จึงรู้ว่า ด.ช.. แกนได้เล่าเรื่องที่เขาได้ทำกิจกรรมกับครูให้แม่ฟัง แม่เด็กจึงขอบคุณและเล่าว่าไม่มีเวลามาเยี่ยมบ่อย ให้น้าสาวที่ทำงานกรุงเทพฯมาช่วยดู แต่ก็นานๆ มาสักครั้ง ดีใจที่เห็นลูกไม่ร้องไห้ เด็กไม่เคยอยู่คนเดียว ปกติจะมีพี่ชายเล่นด้วย ด.ช.แกน เป็นลูกคนสุดท้อง ถูกตามใจมาตลอด เด็กเป็นโรคหัวใจมาตั้งแต่เล็กๆ ปกติพบแพทย์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูลเพิ่มเติมซึ่งทำให้เข้าใจตัวเด็กมากขึ้น ก็ได้พยายามสนทนาและพูดคุยให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเอง เข้าใจพ่อแม่ที่ไม่มีเวลามาเยี่ยม โดยใช้ สถานการณ์รอบๆตัวเด็ก ซึ่งมีเด็กเจ็บป่วยอีกหลายคนที่น่าสงสารยิ่งกว่า ด.ช.แกน ยิ่งเมื่อเด็กได้อ่านเรื่อง เพื่อนที่แสนวิเศษ กำลังใจ เด็กหญิงลำไย พบว่า เด็กเข้าใจความรู้สึกของ ผู้อื่นมากขึ้น เช่น จาก เรื่องกำลังใจ... “ครู...คนนี่เขาเจ็บกว่าแกน แต่เขาไม่ร้องเลยนะ เขาเป็นผู้ชายด้วยหัวโล้นด้วย แต่แกนไม่ต้องหัวโล้น และแกนไม่ร้องไห้ด้วยเวลาหมอนิดเดียว” นอกจากนั้นก่อนจะกลับบ้านยังมีการถามผู้วิจัยด้วยว่า “ครูซื้อหนังสือที่ไหน จะให้แม่ซื้อไว้ที่บ้านจะได้อ่านอีก แล้วครูมีภาพระบายสีอีกไหม จะขอกลับบ้านเขาไปเล่นกับพี่ที่บ้าน” ผู้วิจัยจึงถามว่า ถ้ากลับมาโรงพยาบาล ด.ช.แกน จะเหงาและร้องไห้หรือเปล่า และจะกลัวหมอไหม ด.ช.แกน ตอบว่า “ไม่เหงา มีเพื่อนตั้งแยะ มีครูด้วย หมอก็คงไม่ดุ ถ้ากลัว แกนจะนอนคลุมโปง ไม่ร้องไห้หรอก”

สรุปพัฒนาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรับรู้ตนเองผ่านกระบวนการพัฒนาตนเองของบรรณบำบัดจากแบบสังเกตพฤติกรรมกรับรู้ตนเอง (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข) ของ ด.ช. แกน รายสัปดาห์ได้ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 ด.ช.แกน พูดคุยน้อย เงียบขรึม ชอบฟังมากกว่าชอบพูด ถ้าพูดจะมีลักษณะถามคำ ตอบคำ ทำกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้วิจัยเสนอแนะทุกอย่าง อย่างเงียบๆ คนเดียว

สัปดาห์ที่ 2 ด.ช.แกน เริ่มพูดมากขึ้น แต่ใช้ภาษาถิ่นได้กับผู้วิจัยในการทำกิจกรรม ยิ้มแย้มมากขึ้น หลังจากอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็กที่ครูเลือกให้ เด็กชอบตอบคำถามในเรื่องมากกว่าการแสดงความคิดเห็นอื่นๆ

สัปดาห์ที่ 3 ด.ช.แกน เริ่มใช้ภาษากลางในการทำกิจกรรมเพื่อให้เพื่อนเข้าใจ รู้จักซักถามเรื่องราวในเรื่องที่อ่าน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละครว่าตนเองรู้สึกอย่างไร เช่น ชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี ขณะทำกิจกรรมเด็กเริ่มเปิดตนเองในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ ที่อยู่เตียงใกล้ๆ มากขึ้น

สัปดาห์ที่ 4 ด.ช.แกน ชอบลองทำกิจกรรมใหม่ๆ โดยที่ตนเองเป็นผู้เลือก มีการโต้ตอบ สนทนา ซักถามและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองมากขึ้น เช่น เรื่องที่ตนเองชอบ ไม่ชอบ รู้จักช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันโดยมีผู้ช่วยพยาบาลคอยช่วยเหลือเป็นระยะๆ

สัปดาห์ที่ 5 ด.ช.แกน ชอบทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ ที่อยู่เตียงใกล้ๆ มากขึ้น โดยการชวนคุยและเล่นเกมด้วย เริ่มพูดคุยกับพยาบาล บอกอาการของตนเองเมื่อรู้สึกว่า วันนี้ตนเองอาการไม่ค่อยดี รู้สึกเหนื่อย อยากนอนพัก ชอบอ่านหนังสือ เริ่มเรียนรู้วิธีการเลียนแบบการแก้ปัญหาให้ตนเอง เมื่อรู้สึกว่าตนเองอารมณ์ไม่ดี หงุดหงิด โดยเลือกกิจกรรมที่ตนเองสนใจไว้ที่เตียงเพื่อทำในช่วงเวลาที่ตนเองอยากทำ

สัปดาห์ที่ 6 ด.ช.แกน ยิ้มเก่งขึ้น พูดคุยสนุก ชอบเล่าเรื่องราวในหนังสือที่อ่านแล้วมาเล่าอีก ชอบเล่าเรื่องราวของตนเองเกี่ยวกับพ่อแม่ เพื่อนๆ ที่โรงเรียน ชอบเล่าเรื่องของตนเองเมื่ออยู่ที่บ้านอย่างสนุกสนาน และเรียนรู้ความจำกัดของตนเองเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กเป็นโรคหัวใจต้องระวัง ซึ่งไม่เหมือนกับเด็กคนอื่นๆ ได้พอสมควร

สัปดาห์ที่ 7 ด.ช.แกน ร่าเริงแจ่มใสมาก ขณะทำกิจกรรมพูดเก่ง ทำงานได้รวดเร็ว ตอบคำถามอย่างมั่นใจขึ้น เรียนรู้ว่าตนเอง สามารถทำอะไรได้อีกมากมาย

สรุปพัฒนาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการรับรู้อัตนเองผ่านกระบวนการพัฒนาตนของบรรณนํ้าบัตจากแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการรับรู้อัตนเอง (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข) ของ ด.ช. แกน รายละเอียดได้ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 ด.ช.แกน พูดคุยน้อย เงียบขรึม ชอบฟังมากกว่าชอบพูด ถ้าพูดจะมีลักษณะถามคำ ตอบคำ ทำกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้วิจัยเสนอแนะทุกอย่าง อย่างเงียบๆ คนเดียว

สัปดาห์ที่ 2 ด.ช.แกน เริ่มพูดมากขึ้น แต่ใช้ภาษาถิ่นได้กับผู้วิจัยในการทำกิจกรรม ยิ้มแย้มมากขึ้น หลังจากอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็กที่ครูเลือกให้ เด็กชอบตอบคำถามในเรื่องมากกว่าการแสดงความคิดเห็นอื่นๆ

สัปดาห์ที่ 3 ด.ช.แกน เริ่มใช้ภาษากลางในการทำกิจกรรมเพื่อให้เพื่อนเข้าใจ รู้จักซักถามเรื่องราวในเรื่องที่อ่าน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละครว่าตนเองรู้สึกอย่างไร เช่น ชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี ขณะทำกิจกรรมเด็กเริ่มเปิดตนเองในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ ที่อยู่เตียงใกล้ๆ มากขึ้น

สัปดาห์ที่ 4 ด.ช.แกน ชอบลองทำกิจกรรมใหม่ๆ โดยที่ตนเองเป็นผู้เลือก มีการโต้ตอบ สนทนา ซักถามและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองมากขึ้น เช่น เรื่องที่ตนเองชอบ ไม่ชอบ รู้จักช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันโดยมีผู้ช่วยพยาบาลคอยช่วยเหลือเป็นระยะๆ

สัปดาห์ที่ 5 ด.ช.แกน ชอบทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ ที่อยู่เตียงใกล้ๆ มากขึ้น โดยการชวนคุยและเล่นเกมด้วย เริ่มพูดคุยกับพยาบาล บอกอาการของตนเองเมื่อรู้สึกว่ วันนั้นตนเองอาการไม่ค่อยดี รู้สึกเหนื่อย อยากนอนพัก ชอบอ่านหนังสือ เริ่มเรียนรู้วิธีการเลียนแบบการแก้ปัญหาให้ตนเอง เมื่อรู้สึกว่ตนเองอารมณ์ไม่ดี หงุดหงิด โดยเลือกกิจกรรมที่ตนเองสนใจไว้ที่เตียงเพื่อทำในช่วงเวลาที่ตนเองอยากทำ

สัปดาห์ที่ 6 ด.ช.แกน ยิ้มแก่งขึ้น พูดคุยสนุก ชอบเล่าเรื่องราวในหนังสือที่อ่านแล้วมาเล่าอีก ชอบเล่าเรื่องราวของตนเองเกี่ยวกับพ่อแม่ เพื่อนๆ ที่โรงเรียน ชอบเล่าเรื่องของตนเองเมื่ออยู่ที่บ้านอย่างสนุกสนาน และเรียนรู้ความจำกัดของตนเองเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กเป็นโรคหัวใจต้องระวัง ซึ่งไม่เหมือนกับเด็กคนอื่นๆ ได้พอสมควร

สัปดาห์ที่ 7 ด.ช.แกน ร่าเริงแจ่มใสมาก ขณะทำกิจกรรมพูดเก่ง ทำงานได้รวดเร็ว ตอบคำถามอย่างมั่นใจขึ้น เรียนรู้ว่ตนเอง สามารถทำอะไรได้อีกมากมาย

สัปดาห์ที่ 8 ด.ช.แกน เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ขณะพักรักษาตัวอยู่ใน รุ้จักยอมรับสภาพความจำกัดของสุขภาพของตนเอง รู้จักเลือกทำในสิ่งที่ตนเองชอบ ไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน เป็นเด็กที่พูดคุยเก่ง ยิ้มแย้ม รู้จักฟังเหตุผลมากขึ้น สนุกสนานกับการเรียน และปฏิบัติตนเป็นผู้ป่วยที่น่ารักขณะพักอยู่ในโรงพยาบาล

3.3 ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับ ด.ญ. อ้อ (นามสมมุติ) กรณีศึกษาที่ 3

1) ลักษณะทั่วไปและปัญหาของเด็กเมื่อเริ่มเข้าการทดลองใช้โปรแกรมฯ

ด.ญ. อ้อ (นามสมมุติ) อายุ 11 ปี เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5ป่วยเป็นโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว ด.ญ. อ้อ มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร เป็นเด็กที่ยิ้มเก่ง แต่บางครั้งชอบนั่งเหม่อลอย เด็กเหนื่อยง่าย ชอบอ่านหนังสือ เขียนหนังสือ บางครั้งเด็กจะนอนร้องไห้ และกังวลว่าตนเองจะเรียนหนังสือไม่ทันเพื่อน เพราะต้องอยู่โรงพยาบาลนานและบ่อย นอกจากนั้นยังต้องอยู่ที่โรงพยาบาลคนเดียว โดยผู้ปกครองมาส่งและมารับกลับเท่านั้น ไม่ได้เฝ้าและเยี่ยม การนัดหมายการตรวจของหมอ เด็กจะบอกผู้ปกครองให้มาตามนัดทุกครั้ง

2) ข้อมูลจากคะแนนการทำแบบประเมินการรับรู้ตนเอง

ระยะเวลาประเมิน	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
วันที่ทดสอบ	4 ธันวาคม 41	28 มกราคม 42
รวมระยะเวลาในการทดลอง	8 สัปดาห์	
คะแนนการรับรู้ตนเอง	9 คะแนน	17 คะแนน
ด้านร่างกาย	3 คะแนน	3 คะแนน
ด้านอารมณ์และสังคม	5 คะแนน	9 คะแนน
ด้านการเรียนรู้	1 คะแนน	5 คะแนน

3) พฤติกรรมการรับรู้ตนเองโดยรวม

สัปดาห์ที่ 1-3

ด.ญ.อ้อ เป็นเด็กที่เปิดตัวได้เร็วมากกับผู้วิจัย เนื่องจากเด็กเข้า-ออกโรงพยาบาลมาเป็นเวลานานแล้ว มาครั้งนี้ต้องให้ยา ไม่ทราบว่าจะได้กลับเมื่อไร สิ่งที่เด็กชอบทำร่วมกับผู้วิจัยคือ การวาดภาพ โดยเฉพาะภาพเด็กผู้หญิง ด.ญ. อ้อ เล่าว่าตนเองไม่อยากไปโรงเรียนเลย เพราะไปแล้วก็ต้องขาดเรียน เรียนไม่ทันเพื่อน เล่นกับเพื่อนไม่ได้ แต่จริงๆ แล้วตนชอบเรียนหนังสือ ชอบอ่านหนังสือมาก ในช่วงสัปดาห์ที่1-3 นี้ ผู้วิจัยจึงเลือกหนังสือเรื่อง *กำลังใจ*, *เรื่องของหนู*, เพื่อนที่แสนวิเศษ มาอ่านและทำกิจกรรมร่วมกับ ด.ญ.อ้อ ผู้วิจัย พบว่า เด็กเริ่มเข้าใจกระบวนการรักษาของแพทย์มากขึ้น โดยเฉพาะเรื่อง *กำลังใจ* ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับเด็กที่เป็นโรคลูคิเมีย ซึ่งเป็นโรคเลือดชนิดหนึ่ง มีการรักษาคคล้ายกับของ ด.ญ.อ้อ เด็กบอกครูว่า “ครู..หมอเคยทำอย่างนี้ด้วย หนูเคยฉายแสงด้วย แต่ต้องตัดผมก่อน เวลาให้ยา บางครั้งก็เจ็บมากและง่วงนอนด้วย” หรือ “หนูเพิ่งรู้ว่าที่เขาขีดเส้นที่หัว เพราะบอกให้รู้ว่าฉายแสงถึงตรงไหน ”

สัปดาห์ที่ 4-6

ในช่วงสัปดาห์นี้มีบางวันที่เด็กไม่สามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้วิจัยได้ เนื่องจากฤทธิ์ของยา หรือเด็กต้องไปฉายแสง แต่ผู้วิจัยทราบจากผู้ช่วยพยาบาลประจำตึกว่า เด็กให้ขอกิจกรรมที่ครูเตรียมมาให้ให้เขาด้วย ขอเป็นวาดภาพระบายสี หรือไม่ก็เป็นวิชาเรียนก็ได้ เด็กอยากจะทำหลังจากกลับมาจากฉายแสง ด.ญ.อ้อ กระตือรือร้นในการทำกิจกรรมมาก แม้บางวันจะทำได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น จากการสัมภาษณ์พยาบาล พบว่าเดิม ด.ญ.อ้อไม่ค่อยมีความมั่นใจในตนเอง ไม่ค่อยกล้าทำอะไรมาก กลัวบาดเจ็บ กลับไปบ้านผู้ปกครองก็กลับมาบ่นให้ฟัง แต่ตอนนี้เห็นหน้าตาดีขึ้นมาก ไม่เอาแต่ยิ้มอย่างเดียวแล้ว พูดเก่งขึ้น ทำทางขอกิจกรรมที่ครูเตรียมมาให้ โดยเฉพาะการอ่านหนังสือ และทำงานที่ขอผู้วิจัยไว้หายามว่าง หนังสือที่ ด.ญ.อ้อ อ่านกับครูในช่วงนี้ได้แก่เรื่อง *เมื่อฉันเศร้า* *เมื่อฉันกลัว* และ *เด็กหญิงลำไย* พบว่า เด็กมีเรื่องที่จะสนทนากับผู้วิจัยมากโดยเฉพาะเรื่องที่โรงเรียน และเพื่อนๆ สิ่งที่เด็กกลัวและเศร้า คือการไม่ได้ไปโรงเรียน ไม่มีเพื่อน กลัวผี และเศร้าเมื่อพ่อแม่ทะเลาะกัน สิ่งที่เด็กใช้แก้ปัญหาคือการคุยกับพี่สาว ซึ่งจะเป็นเพื่อนคุยของตนตลอดมา

นอกจากนี้เด็กยังมีตุ๊กตาไว้เป็นเพื่อนไว้กอดนอน และเด็กบอกว่า “อยู่ที่โรงพยาบาลหนูมีความสุข ที่ไม่มีครู และครูมีอะไรให้หนูทำ มีหนังสือ ให้หนูอ่านด้วย”

สัปดาห์ที่ 7-8

สัปดาห์นี้เด็กอ่านเรื่อง เมื่ออันเคลื่อนไหว และเมื่ออันกิน ซึ่งเป็นเรื่องที่เด็กเลือกเอง จากเดิมที่ผู้วิจัยเป็นผู้เลือกให้เหมาะกับเด็ก เมื่อผู้วิจัยถามว่าทำไมหนูจึงเลือก 2 เรื่องนี้ คำตอบก็คือ “หนูอยากรู้ว่าถ้าหนูไม่สบาย หนูจะทำอะไรได้บ้าง” และ “อยากรู้ว่าหนูกินอะไรได้บ้าง หนูชอบกินเยอะๆ แต่แม่บอกว่าหนูไม่สบายต้องกินน้อยๆ แต่มีประโยชน์” ด.ญ. อ้อ คอยเก่ง สีนหน้าดีขึ้นมา ทำงานทุกอย่างเท่าที่ตนเองทำได้ ไม่เคยปฏิเสธก่อนที่จะลองลงมือทำ ในสัปดาห์ที่ 8 แพทย์บอกว่า เด็กสามารถกลับบ้านได้ และนัดให้มาอีกครั้งในเดือนถัดไป ด.ญ. อ้อ บอกกับผู้วิจัยว่า “กลับไปหนูจะไปเรียนหนังสือค่ะ แล้วหนูจะไม่ให้เป็นแบบเด็กหญิงลำไย (ตัวละครในเรื่องซึ่งซาพิการ แล้วถูกเพื่อนๆ ล้อ แล้วแก้ปัญหาด้วยการนั่งร้องไห้และไม่อยากไปโรงเรียน) หนูจะมาเล่าครุณะคะ ตอนนั้นครูกลับหรือยัง”

สรุปพัฒนาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรการรับรู้ตนเองผ่านกระบวนการพัฒนาตนเองบรรณบำบัดจากแบบสังเกตพฤติกรรมกรการรับรู้ตนเอง (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข) ของ ด.ญ. อ้อ รายสัปดาห์ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 ด.ญ. อ้อ พุดคุยเก่ง แต่ขาดความมั่นใจในตนเองในกิจกรรมต่างๆ ที่ทำร่วมกับผู้วิจัย การตอบคำถามจะไม่ชอบแสดงความคิดเห็น จะตอบสั้นๆ ตามเนื้อเรื่องเป็นส่วนใหญ่

สัปดาห์ที่ 2 ด.ญ. อ้อ เริ่มแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านกับผู้วิจัยมากขึ้น และเมื่ออ่านเรื่องแล้วจะเล่าเรื่องราวของตนเองบ้างบางช่วง นอกจากนั้นเริ่มเลือกกิจกรรมที่หลากหลายจากคำแนะนำของผู้วิจัย

สัปดาห์ที่ 3 เด็กมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม การอ่านหนังสือร่วมกัน ชอบแสดงความรู้สึกต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวละครและเชื่อมโยงมาสู่ตัวเอง เช่น

“รู้สึกเหมือนหนูเลย แต่หนูไม่ได้ทำอย่างนี้...” เลียนแบบพฤติกรรม และบอกในสิ่งที่ชอบ ไม่ชอบ เมื่ออ่านเรื่องราวที่เป็นการกระทำของตัวละครเริ่มรู้จักแก้ปัญหาไปพร้อมกับตัวละคร

สัปดาห์ที่ 4 ด.ญ.อ้อ เลือกหนังสือไว้อ่านและเลือกกิจกรรมที่ตนเอง สนใจไว้ทำในยามว่างมากขึ้น มีการโต้ตอบ สนทนา ชักถามและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของตนเองมากขึ้น ...

สัปดาห์ที่ 5 ด.ญ.อ้อ พุดคุยกับพยาบาลมากขึ้น ไม่นิ่งเงียบ รู้จัก ช่วยเหลือตนเอง เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวอย่างมั่นใจมากขึ้น การแสดงความคิดเห็นที่มีต่อตนเองเริ่มดีขึ้น เช่น “หนูทำอะไรได้เยอะเหมือนกัน อยู่โรงพยาบาลมีความสุข ที่โรงเรียนถ้า หนูตั้งใจเรียน หนูก็คงทำได้เหมือนกัน”

สัปดาห์ที่ 6 ด.ญ.อ้อ เปิดเผยตนเองอย่างเห็นได้ชัดขึ้น ยอมรับในเรื่อง สุขภาพ รูปร่างหน้าตาของตนเอง มีการสนทนาชักถามและแสดงความคิดเห็นกับบุคคล รอบข้างเกี่ยวกับเรื่องของตนเอง

สัปดาห์ที่ 7 ด.ญ.อ้อ ฝ่าใจแจ่มใสมาก ขณะทำกิจกรรมจะพูดเก่ง ทำงานได้รวดเร็ว ตอบคำถามอย่างมั่นใจ ลองกิจกรรมหรือผลงานใหม่ๆ อย่างสนใจและ กระตือรือร้น

สัปดาห์ที่ 8 ด.ญ.อ้อ เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ขณะพักรักษาตัวอยู่ใน โรงพยาบาลและนำมาเชื่อมโยงกับตนเองอย่างมีความหมาย รู้จักยอมรับสภาพความจำกัด ของสุขภาพของตนเอง รู้จักเลือกทำในสิ่งที่ตนเองชอบ ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน เป็นเด็กที่ พุดคุยเก่ง ยิ้มแย้ม สนุกสนานกับกาเรียนและปฏิบัติตนเป็นผู้ป่วยที่น่ารักขณะพักอยู่ใน โรงพยาบาล

3.4 ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับ ด.ญ. เดือน (นามสมมุติ) กรณีศึกษาที่ 4

1) ลักษณะทั่วไปและปัญหาของเด็กเมื่อเริ่มเข้าการทดลองใช้ โปรแกรมฯ

ด.ญ. เดือน (นามสมมุติ) อายุ 12 ปี เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ป่วยเป็นโรคแพ้ภูมิตนเองบกพร่อง (SLE) ด.ญ. เดือน มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกำแพงเพชร เป็นเด็กพูดเก่ง ชอบทำกิจกรรม แต่เด็กมีน้ำหนักตัวมากโดยเฉพาะบริเวณลำตัว แพทย์ต้อง

ใช้แผ่นเหล็กรองแผ่นหลัง และใช้ผ้ามัดรอบลำตัว ทำให้เด็กรู้สึกอึดอัดเหนื่อยง่าย บางครั้งจะนอนร้องไห้คนเดียว เด็กชอบอ่านหนังสือ เขียนหนังสือ แต่มักจะปฏิเสธ เมื่อผู้วิจัยชักชวนให้ทำกิจกรรม เพราะสภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย ขณะอยู่ที่อยู่โรงพยาบาล ผู้ปกครองบอกว่าเด็กกังวลเกี่ยวกับการเรียนที่โรงเรียนมาก กลัวเรียนไม่ทันเพื่อน เด็กอยากกลับบ้าน ไม่ชอบอยู่โรงพยาบาล

2) ข้อมูลจากคะแนนการทำแบบประเมินการรับรู้ตนเอง

ระยะเวลาประเมิน	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
วันที่ทดสอบ	1 ธันวาคม 41	27 มกราคม 42
รวมระยะเวลาในการทดลอง	8 สัปดาห์	
คะแนนการรับรู้ตนเอง	7 คะแนน	19 คะแนน
ด้านร่างกาย	2 คะแนน	5 คะแนน
ด้านอารมณ์และสังคม	2 คะแนน	9 คะแนน
ด้านการเรียนรู้	3 คะแนน	5 คะแนน

3) พฤติกรรมการรับรู้ตนเองโดยรวม

สัปดาห์ที่ 1-2

ด.ญ.เดือน เป็นเด็กคุยเก่ง แต่ขาดความมั่นใจในตนเอง ดังนั้นในช่วงแรกๆ จึงไม่ชอบทำกิจกรรมร่วมกับผู้วิจัย จึงทำให้ผู้วิจัยเน้นไปที่การพูดคุยสนทนา และอ่านหนังสือแทน เรื่องที่เด็กเริ่มอ่านคือเรื่อง เพื่อนที่แสนวิเศษ และเรื่องของหนู..... สิ่งที่เด็กถามผู้วิจัยและชวนผู้วิจัยสนทนาด้วยก็คือ ความสามารถของตัวเองละครในเรื่อง แต่เด็กบอกว่า “ตัวเองทำไม่ได้หรอก เพราะมีน้ำหนักตัวมาก อึดอัดด้วย แต่ครุคิดว่าหนูทำได้หรือเปล่า” เป็นคำถามที่ต้องการความมั่นใจ เมื่อผู้วิจัยพยายามจัดอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกได้แก่ แผ่นรองสำหรับ เขียนงาน เพื่อสะดวกในการทำงาน ให้ ด.ญ. เดือน ลองลุกนั่งและทำกิจกรรมดูและบอกความรู้สึกว่าเป็นอย่างไร เด็กบอกว่า “ดีค่ะ ไม่อึดอัด รู้สึกสบายกว่านอนนานๆ” ผู้วิจัยจึงพยายามชักชวนให้เด็กเปลี่ยนอิริยาบถบ้างเป็นครั้งคราว เมื่อทำกิจกรรมร่วมกัน ในสัปดาห์นี้จึงทำให้เด็กเริ่มเปลี่ยนความคิดที่ว่า ตนเองไม่สามารถลุกนั่งได้ เพราะต้องเจ็บ อึดอัด และทำอะไรไม่ได้เพราะร่างกายไม่เอื้ออำนวย

สัปดาห์ที่ 3-8

ด.ญ. เดือน เป็นเด็กที่รับรู้และเรียนรู้ได้เร็วมาก เขาบอกว่า “ครูทำให้หนูมีงานทำ กล้าที่จะช่วยเหลือตนเองบ้าง เดียวนี้หนูบอกแม่ว่า หนูขีดหน้าเองได้ และเขียนหนังสือได้ เพราะมีครูมาสอน มีหนังสือมาให้หนูอ่าน” พยาบาลประจำตึกบอกว่า ด.ญ. เดือน ช่วยเหลือตนเองได้ เพียงแต่สภาพร่างกายของเขาไม่เอื้ออำนวย แม่สงสารก็เลยทำให้หมด เห็นครูสอนให้เขาได้ช่วยตนเองบ้างเป็นการดี ช่วยให้ได้เปลี่ยนท่าทางบ้าง ด.ญ.เดือน แจ่มใสขึ้นเรื่อยๆ ยิ้ม พุดคุย กระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ช่วยเหลือตนเองได้ตามสภาพ ชอบคุยกับคนที่เข้ามาทักทายทุกคนโดยเฉพาะครูการศึกษาพิเศษที่เข้ามาคุยด้วย ครูการศึกษาพิเศษและพยาบาลบอกว่า ด.ญ.เดือนอาการดีขึ้นมาก อีกไม่นานอาการดีขึ้นจะได้กลับบ้าน

สรุปพัฒนาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ตนเองผ่านกระบวนการพัฒนาตนเองของบรรณบำบัดจากแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ตนเอง (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข) ของ ด.ญ.เดือน รายละเอียดดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 ด.ญ.เดือน พุดคุยและอ่านหนังสือร่วมกับผู้วิจัยได้เป็นอย่างดี แต่ไม่กล้าที่จะทำกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดเพิ่มเติมให้

สัปดาห์ที่ 2 ด.ญ.เดือน เริ่มลองเปลี่ยนอิริยาบถในการดูหนังเพื่อทำกิจกรรม ด.ญ.เดือนแสดงความคิดเห็นจากเรื่องทีอ่านทุกครั้ง และระบายความรู้สึกของตนเองที่มีต่อตัวละครลักษณะคล้ายตนเองมากขึ้น

สัปดาห์ที่ 3 ด.ญ.เดือน มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมมากขึ้น หน้าตา ยิ้มแย้มแจ่มใสขึ้นกว่าสัปดาห์ก่อนๆ เล่าเรื่องของตนเองในสิ่งที่ชอบหรือไม่ชอบ ความใฝ่ฝันของตนเองให้ผู้วิจัยและแม่ฟัง เริ่มยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ความจำกัดของสุขภาพของตนเองกับความสามารถในการทำกิจกรรมที่ไม่เต็มทีอย่างเด็กทั่วไป นอกจากนั้นการมีปฏิสัมพันธ์กับพยาบาล น้องๆ เพื่อนๆ ที่พักอยู่ในตึกเดียวกันก็มากขึ้น

สัปดาห์ที่ 4 ด.ญ.เดือน ลองกิจกรรมใหม่ๆ โดยที่ตนเองเป็นผู้เลือก มีการโต้ตอบ สนทนา ซักถามและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของตนเองมากขึ้น ฝึกช่วยเหลือตนเองก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากแม่

สัปดาห์ที่ 5 ด.ญ.เดือน พุดคุยกับพยาบาลเกี่ยวกับอาการของตนเอง การปฏิบัติตนต่ออาการของโรคของตนทั้งที่บ้านและโรงเรียน ช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น

สัปดาห์ที่ 6 ด.ญ.เดือน มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้นในเรื่องการเรียนรู้ต่างๆ ขณะที่ตนเองมีความจำกัดด้านร่างกาย การช่วยเหลือตนเองก่อนที่จะให้ใครช่วย การแสดงความคิดเห็น พุดคุย มีเหตุผลในการตอบคำถามมากขึ้น

สัปดาห์ที่ 7 ด.ญ.เดือน ฝ่าแรงแ้งมโสมมากขึ้น ขณะทำกิจกรรมจะพูดเก่ง ตอบคำถามอย่างมั่นใจ ชอบพูดถึงสิ่งต่างๆ ที่ผู้วิจัยสอนมาสัมพันธ์กับตนเอง เด็กมีความรู้สึกว่าคุณสามารถทำอะไรได้อีกมากมาย

สัปดาห์ที่ 8 ด.ญ.เดือน เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ขณะพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลและนำมาเชื่อมโยงกับตนเองอย่างมีความหมาย รู้จักยอมรับสภาพความจำกัดของสุขภาพของตนเอง แก้ปัญหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ อย่างมีเหตุผล

3.5 ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับ ด.ญ. นุช (นามสมมุติ) กรณีศึกษาที่ 5

1) ลักษณะทั่วไปและปัญหาของเด็ก

ด.ญ. นุช (นามสมมุติ) อายุ 12 ปี เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ป่วยเป็นโรคแพ้ภูมิตนเองบกพร่อง (SLE) ด.ญ. นุช มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา แต่มาพักกับพ่อที่เขตลาดกระบัง เป็นคนที่ไม่ค่อยมีเรี่ยวแรงด้วยอาการของโรค แต่ชอบทำกิจกรรม ไม่ชอบตอบคำถาม ตามคำตอบบ้าง บางครั้งชอบนั่งเหม่อลอย ไม่ค่อยยิ้ม สีหน้าเฉยๆ เด็กไม่มีผู้ปกครองมาเฝ้าและเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ

2) ข้อมูลจากคะแนนการทำแบบประเมินการรับรู้ตนเอง

ระยะเวลาประเมิน	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
วันที่ทดสอบ	7 ธันวาคม 41	1 กุมภาพันธ์ 42

รวมระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์

<u>คะแนนการรับรู้ตนเอง</u>	7 คะแนน	19 คะแนน
ด้านร่างกาย	2 คะแนน	6 คะแนน
ด้านอารมณ์และสังคม	2 คะแนน	8 คะแนน
ด้านการเรียนรู้	3 คะแนน	5 คะแนน

3) พฤติกรรมการรับรู้ตนเองโดยรวม

สัปดาห์ที่ 1-2

ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับ ด.ญ.นุช ด้วยเกมการศึกษาได้แก่ การต่อจิ๊กซอว์และการระบายสีภาพปริศนา และสนทนาเกี่ยวกับการทำกิจวัตรประจำวันของทุกๆ เช้าว่า วันนี้เขารู้สึกอย่างไร แล้ววันนี้คุณหมอลงมาตรวจหรือยัง คุณหมอบอกหนูว่าอย่างไร หลังจากนั้น ด.ญ.นุช เริ่มคุ้นเคยกับผู้วิจัยมากขึ้น เริ่มสนทนาบ้าง แต่ผู้วิจัยยังต้องเป็นฝ่ายตั้งคำถามและรอคอยคำตอบ ผู้วิจัยสังเกตพบว่า ด.ญ.นุช ชอบเล่นเกมมาก จึงหาเกมที่เล่นตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาเล่นกับ ด.ญ.นุช เพื่อจะได้ชวนคุย ซึ่งสังเกตได้ว่า ด.ญ.นุช หัวเราะยิ้ม และพูดมากขึ้น เช่น “ครูเล่นแล้ว หนูอีกแล้ว” จากนั้นผู้วิจัยจึงเริ่มชวนคุยหลังจากเล่นเกมแล้วพบว่า ด.ญ.นุช ชอบเขียนหนังสือ อ่านหนังสือ แต่อ่านไม่เก่ง จึงไม่ยอมอ่านและเขียน เด็กบอกว่า “หนูไม่ได้ไปโรงเรียนนานแล้ว หนูคงอ่านหนังสือไม่ได้แล้ว” ผู้วิจัยจึงลองชักชวน ด.ญ. นุช อ่านหนังสือเรื่อง เพื่อนที่แสนวิเศษ และกำลังใจ พบว่า เด็กสนุกและตั้งใจฟังเรื่องราวที่ผู้วิจัยอ่านให้ฟังและบางครั้งจะอ่านไปพร้อมกับผู้วิจัย หลังจากอ่านเรื่องราวเสร็จก็จะมีกรชวนคุยจากเรื่อง เด็กบอกว่า “ครู...หนูเห็นคนที่เขานั่งรถเข็น เขาก็เดินได้เหมือนกัน เหมือนคนที่อยู่ข้างเตียงหนู เขาเก่งนะ มีครูมาสอนหนังสือ เขาทำได้หมดเลย แต่หนูไม่กล้าทำ กลัวทำไม่ได้ ” ซึ่งในสัปดาห์ที่ 1- 2 นี้ พบว่า เด็กเริ่มเปิดตัวเองมากขึ้น พูดคุยมากขึ้น ยิ้มแย้มเมื่อพบกันและแสดงความต้องการของตนเองให้ผู้วิจัยได้รับรู้ ทั้งในเรื่องกิจกรรมที่อยากทำ หนังสือที่อยากอ่าน ผู้วิจัยพยายามให้เด็กทำทุกอย่าง เพื่อให้รู้ว่าเขาทำได้แม้จะไม่มากนัก

สัปดาห์ที่ 3-4

ในสัปดาห์นี้ ด.ญ. นุช เริ่มเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างเห็นได้ชัด ผู้วิจัยได้รับทราบจากผู้ช่วยพยาบาลว่า เด็กเริ่มทำความสะอาดร่างกาย และให้หมอตตรวจ เมื่อลง

บันทึกอาการประจำวันเรียบร้อยแล้ว จะถามผู้ช่วยพยาบาลว่า ครูมาหรือยังและเมื่อเห็น ผู้วิจัยมาถึง ด.ญ.นุช มักรีบบอกว่า “ครู...หนูทำได้แล้ว หนูทำเลขกับครูอีกคนถูกหมดเลย” “วันนี้หนูจะอ่านหนังสือกับครูอีกนะ” “วันนี้อ่านหนังสือเรื่องอะไร” ผู้วิจัยจึงเริ่มทำกิจกรรม จากหนังสือเรื่องอื่นๆ อีกตามแผนการจัดกิจกรรม พบว่า ด.ญ. นุช เป็นเด็กร่าเริง พูดเก่ง สนุก กระตือรือร้น และตั้งใจทำงานมาก

สัปดาห์ที่ 5-8

ในช่วงสัปดาห์นี้ ด.ญ.นุช แจ่มใสขึ้น ไม่นอนอยู่บนเตียงอย่างเดียว เมื่อผู้วิจัยขึ้นไปบนเตียงเด็ก จะเห็น ด.ญ.นุช กำลังคุยกับเพื่อนๆ ข้างเตียง สิ้นหนามีความสุข และเมื่อหันมาเห็นครู เด็กยกมือไหว้และทักทาย และเดินมาทำกิจกรรมตามปกติ ด.ญ.นุช บอกผู้วิจัยว่า “ครู...หมอบอกว่า หนูเก่ง จะได้กลับบ้านแล้ว อาการดีขึ้น” “อาทิตย์หน้าพ่อ จะมารับหนู คิดถึงหนูใหม่...” นอกจากนั้นทุกๆวันที่ผู้วิจัยขึ้นไปนอนบนเตียง จะได้รับ คำบอกล่าจากพยาบาล และ ผู้ช่วยพยาบาลว่า “เดี๋ยวนี้หนูมีความสุข สดใส คุยเก่ง ช่วยเหลือตนเองแล้วยังช่วยเพื่อนอีก เห็นครูเอากิจกรรมมาให้ทำก็กระตือรือร้นและสนใจ ทุกอย่าง คุณหมอบอกอนุญาตให้กลับบ้านได้แล้ว นัดตรวจเป็นช่วงๆ” ผู้วิจัยถาม ด.ญ.นุช ว่า รู้สึกเป็นอย่างไรเมื่อจะได้กลับบ้านแล้ว เด็กตอบว่า “ดีใจมาก ถ้าหมามาตรวจ หนูจะมาหา ครูด้วย กลับไปหนูจะตั้งใจเรียน และจะสอบม.1 ด้วยละครู...”

สรุปพัฒนาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรับรู้ตนเองผ่านกระบวนการ ทัศนคติของบรรณบำบัดจากแบบสังเกตพฤติกรรมกรรับรู้ตนเอง (ดูรายละเอียดใน ภาคผนวก ข) ของ ด.ญ.นุช รายสัปดาห์ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 ด.ญ.นุช พูดคุย ตอบคำถามน้อย เมื่อทำกิจกรรมการอ่าน ร่วมกันจะตั้งใจมาก และเมื่อให้เลือกทำจะเลือกระบายสี โดยไม่ขอเปลี่ยนเป็นกิจกรรมอื่น

สัปดาห์ที่ 2 ด.ญ.นุช เริ่มเล่าเรื่องราวจากวรรณกรรมที่ตนเองอ่านและ ช่วงที่ประทับใจยิ่งขึ้น เปรียบเทียบตนเองกับตัวละครในเรื่องความสามารถของตนเองกับ ตัวละครบ่อยครั้ง

สัปดาห์ที่ 3 เด็กมีความกระตือรือร้นในการทำกิจวัตรประจำวันด้วย ตนเองมากกว่าการกระตุ้นของพยาบาล ขณะทำกิจกรรมร่วมกันเด็กรู้จักแสดงอารมณ์กับ

ตัวละครโดยการเลียนแบบพฤติกรรมและบอกในสิ่งที่ชอบ ไม่ชอบ จากสิ่งที่อ่าน ร่วมกัน แสดงความคิดเห็นร่วมกันมากขึ้น นอกจากนั้นชอบเล่นกับเพื่อนๆ ที่พักอยู่เตียงใกล้ๆ กัน มากขึ้น

สัปดาห์ที่ 4 ด.ญ.นุช ชอบลงกิจกรรมใหม่ๆ โดยที่ตนเองเป็นผู้เลือก ยอมรับความสามารถในการทำกิจกรรมของตนเองมากขึ้น สีน้ายิ้มแย้ม พูดคุยมากกว่า สัปดาห์แรกๆ

สัปดาห์ที่ 5 ด.ญ.นุช ชอบทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ ที่อยู่เตียงใกล้ๆ บ่อยขึ้น รู้จักพูดคุยกับพยาบาลเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่ตนสนใจ รู้จักช่วยเหลือตนเองและชอบ ช่วยเหลือเพื่อนๆ ที่อยู่ใกล้ๆ โดยเฉพาะชักชวนให้อ่านหนังสือและทำกิจกรรมที่ใหม่ๆ โดยให้ ครูเตรียมขึ้นไปให้

สัปดาห์ที่ 6 ด.ญ.นุช ชอบเล่าเรื่องราวของตนเองเมื่ออยู่บ้าน โดยให้ เลียนแบบเรื่องราวเรื่องกำลังใจ... และวางแผนกับผู้วิจัยเกี่ยวกับการเรียนเมื่อออกจาก โรงพยาบาล

สัปดาห์ที่ 7 ด.ญ.นุช ำแรงแจ่มใสมากขึ้น พูดเก่ง ทำงานได้รวดเร็ว ตอบคำถามอย่างมั่นใจ เด็กมีความรู้สึกว่าตนเองสามารถทำอะไรได้อีกมากมาย แม้ว่าเขา จะป่วย เด็กชอบเล่าเกี่ยวกับสิ่งที่เขาทำได้และความจำกัดของสุขภาพของตนเอง

สัปดาห์ที่ 8 ด.ญ.นุช เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ขณะพักรักษาตัวอยู่ใน โรงพยาบาลและนำมาเชื่อมโยงกับตนเองอย่างมีความหมาย รู้จักยอมรับสภาพความจำกัด ของสุขภาพของตนเอง การเรียน การทำกิจกรรม มีความรู้สึกที่ดีต่อคนรอบข้างทั้งพ่อแม่ แพทย์ พยาบาล

3.6 ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับ ด.ญ. แก้ว (นามสมมุติ) กรณีศึกษาที่ 6

1) ลักษณะทั่วไปและปัญหาของเด็ก

ด.ญ. แก้ว (นามสมมุติ) อายุ 11 ปี เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บ่วยเป็นโรคลึนหัวใจรั้ว ด.ญ. แก้ว มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร เป็นเด็กที่ยิ้มแก้ง พูดเก่ง ใจร้อน เอาแต่ใจตนเอง ไม่พอใจสิ่งใดขณะอยู่โรงพยาบาลจะร้องไห้ นอกจากนั้น เป็นเด็กที่ชอบอ่านหนังสือ เขียนหนังสือมาก

2) ข้อมูลจากคะแนนการทำแบบประเมินการรับรู้ตนเอง

ระยะเวลาประเมิน	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
วันที่ทดสอบ	23 ธันวาคม 41	12 กุมภาพันธ์ 42
รวมระยะเวลาในการทดลอง	10 สัปดาห์	
คะแนนการรับรู้ตนเอง	5 คะแนน	20 คะแนน
ด้านร่างกาย	2 คะแนน	6 คะแนน
ด้านอารมณ์และสังคม	1 คะแนน	9 คะแนน
ด้านการเรียนรู้	2 คะแนน	5 คะแนน

3) พฤติกรรมการรับรู้ตนเองโดยรวม

สัปดาห์ที่ 1-4

ด.ญ. แก้ว เปิดตนเองได้เร็วมาก เพราะแม่อยู่เฝ้าตลอด การทำกิจกรรมของ ด.ญ. แก้ว มักมีแม่ทำกิจกรรมด้วยในระยะแรกๆ การอ่านหนังสือที่ผู้วิจัยเลือกให้อ่าน ด.ญ. แก้วจะให้ครูอ่านให้ฟังก่อน และขออ่านอีกครั้งด้วยตนเอง คำถามที่เด็กชอบถามมากขึ้นต้นว่า “ทำไม...” เช่น “ทำไมเขาจึงเรียนหนังสือได้” “ทำไมเขาไม่ร้องไห้” “ทำไมเขาต้องนั่งรถเข็น” แล้วเด็กก็เป็นผู้ตอบเองและถามผู้วิจัยว่า “ถูกไหม” สัปดาห์แรกที่อ่านหนังสือเรื่องที่เด็กประทับใจมาก คือเรื่อง เพื่อนที่แสนวิเศษ ด.ญ. แก้ว บอกว่า หนูทำได้ทุกอย่างที่ตัวละครทำได้ จากนั้นเด็กจะชวนผู้วิจัยทำกิจกรรมต่างๆ ที่เตรียมมา ซึ่งบางกิจกรรมจะทำต่อเนื่องไป อีกวัน ผู้สังเกตเห็นว่าเด็กมีความสุข ตั้งใจทำงานกระตือรือร้น และไม่สนใจกับสิ่งที่เคยทำให้เด็กไม่พอใจเช่น เมื่อแม่บอกว่า “พรุ่งนี้จะไม่มานะ” เดิมทีเด็กจะร้องไห้แต่เดี๋ยวนี้กลับกัน เด็กมองหน้าแม่และบอกว่า “ค่ะ แล้วถ้ามาซื้อขนมมาด้วยนะ”

สัปดาห์ที่ 5-10

เป็นช่วงที่เด็กต้องเตรียมตัวผ่าตัดเปลี่ยนลิ้นหัวใจ เด็กมีความรู้สึกกลัว ผู้วิจัยยังคงจัดกิจกรรมตามแผนตามปกติ แต่จะเน้นในหนังสือเรื่อง ก้าวลังใจ.... , เรื่องของหนู.... , เมื่อฉันกลัว และชักชวนพยาบาลมาพูดคุยเกี่ยวกับการรักษา ผู้วิจัยสังเกตพบว่า 2-3 วันถัดมา เด็กเริ่มคลายความกังวล และพูดว่า “ครู... หนูผ่าตัดวันจันทร์ หมอบอกว่าไม่เจ็บ แม่ก็บอกว่าไม่เจ็บ หนูก็ว่าไม่เจ็บ เพราะหมอดียาสลบ” หลังจากที่เด็กรับการผ่าตัดแล้ว

จำเป็นต้องพักผ่อนและเคลื่อนไหวให้น้อยที่สุด ประมาณ 2-3 วัน ด.ญ. แก้ว ก็ยังสนุกกับการอ่านหนังสือ ทำงานที่ผู้วิจัยเตรียมมาให้ และได้เพื่อนใหม่หลังการผ่าตัดที่สนิทมาก 1 คน ชื่อ ด.ญ. เกตุ ซึ่งป่วยเป็นโรคเดียวกัน พักอยู่เตียงใกล้กัน ทั้งคู่จะชวนกันทำกิจกรรมอย่าง สนใจ และกระตือรือร้น ในระยะหลังนี้ ด.ญ. แก้ว ใจเย็นขึ้นมาก มีสมาธิกับการทำงาน

สรุปพัฒนาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการรับรู้ตนเองผ่านกระบวนการพัฒนาตนเองของบรรณบำบัดจากแบบสังเกตพฤติกรรมการรับรู้ตนเอง (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข) ของ ด.ญ. แก้ว รายละเอียดดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 ด.ญ. แก้ว พุดแก่ง ใจร้อน ชอบทำกิจกรรมมาก แต่ความสนใจสั้นเปลี่ยนกิจกรรมบ่อยทั้งที่กิจกรรมเดิมยังไม่เสร็จ

สัปดาห์ที่ 2 ด.ญ. แก้ว ชอบซักถามว่า “ทำไม.....” และเล่าเรื่องราวจากวรรณกรรมที่ตนเองอ่านและประทับใจทุกครั้ง เริ่มเลียนแบบตัวละครที่อ่านในเรื่องการทำงานจนเสร็จเป็นชิ้นๆ อย่างตั้งใจ

สัปดาห์ที่ 3 ด.ญ. แก้ว เริ่มทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง ตั้งใจทำกิจกรรมมากขึ้น ไม่ไว้วางใจเมื่อทำงานไม่ได้ตั้งใจตนเอง

สัปดาห์ที่ 4 ด.ญ. แก้ว แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของตนเอง และเรียนรู้ความจำกัดของสภาพร่างกายของตนเอง

สัปดาห์ที่ 5 ด.ญ. แก้ว ชอบทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ ที่อยู่เตียงใกล้ๆ มาก โดยมักจะเล่นเกมทำกิจกรรมหลังการอ่านวรรณกรรมด้วยกัน พุดคุยกับพยาบาลเกี่ยวกับอาการของตนเองเมื่อรู้สึกวุ่นวายวันนี้รู้สึกดีขึ้น เริ่มรู้จักช่วยเหลือตนเอง

สัปดาห์ที่ 6 ด.ญ. แก้ว ชอบเล่าเรื่องราวของตนเองเกี่ยวกับพ่อแม่ พี่น้องที่บ้าน ครูและเพื่อนๆ ที่โรงเรียน ให้ผู้วิจัยฟัง และเตรียมตัวรับการผ่าตัด

สัปดาห์ที่ 7 ด.ญ. แก้ว หน้าตายิ้มแย้ม อยู่ในช่วงพักฟื้นหลังผ่าตัด เด็กจะเรียนรู้ที่จะเลือกกิจกรรมที่เขาจะทำได้โดยไม่เหน็ดเหนื่อย ขณะทำกิจกรรมจะพุดแก่งเหมือนเดิม ชอบพุดถึงสิ่งต่างๆ ที่ผู้วิจัยสอนมาสัมพันธ์กับตนเอง และตัวละครในวรรณกรรม

สัปดาห์ที่ 8 ด.ญ. แก้ว เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ขณะพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลและนำมาเชื่อมโยงกับตนเองอย่างมีความหมาย เป็นเด็กที่ใจเย็นมากขึ้น

สัปดาห์ที่ 9 ด.ญ.แก้ว สนุกสนานกับการอ่านหนังสือและการทำงานกับ
ผู้วิจัย และเพื่อนๆ ในตึกเป็นอย่างมาก เป็นเด็กที่มีอารมณ์ขัน ชอบแต่งนิทานมาแล้วให้เพื่อน
ฟังโดยเลียนแบบเรื่องราวที่เคยอ่านมา โดยมีตนเองเป็นตัวละคร

สัปดาห์ที่ 10 ด.ญ.แก้ว มีสมาธิในการทำงานมากขึ้น ใจเย็น เป็นเด็กที่
เริ่มมีเหตุผลในการพูดและแสดงความต้องการสิ่งต่างๆ เมื่อสงสัยจะซักถามทันที เช่น ถาม
อาการของโรคกับแพทย์ ถามข้อสงสัยในการทำกิจกรรมกับครูหรือพยาบาลที่อยู่ใกล้ๆ
เป็นต้น

3.7 ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับ ด.ญ. เกตุ (นามสมมุติ) กรณีศึกษาที่ 7

1) ลักษณะทั่วไปและปัญหาของเด็กเมื่อเริ่มเข้าการทดลองใช้ โปรแกรมฯ

ด.ญ. เกตุ (นามสมมุติ) อายุ 9 ปี เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ป่วยเป็นโรคคลื่นหัวใจรั่ว ด.ญ. เกตุ มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร เป็นเด็กที่ยิ้มเก่ง แต่
เสียบเฉย ไม่ค่อยคุย แต่ชอบทำกิจกรรมตามเพื่อนๆ ชอบอ่านหนังสือ เขียนหนังสือ วาด
ภาพระบายสี เด็กเห็น้อย่าง กังวลเกี่ยวกับการทำกิจกรรมเกรงว่าจะได้รับบาดเจ็บ

2) ข้อมูลจากคะแนนการทำแบบประเมินการรับรู้ตนเอง

ระยะเวลาประเมิน	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
<u>วันที่ทดสอบ</u>	23 ธันวาคม 41	12 กุมภาพันธ์ 42
รวมระยะเวลาในการทดลอง	10 สัปดาห์	
<u>คะแนนการรับรู้ตนเอง</u>	6 คะแนน	20 คะแนน
ด้านร่างกาย	3 คะแนน	5 คะแนน
ด้านอารมณ์และสังคม	1 คะแนน	9 คะแนน
ด้านการเรียนรู้	2 คะแนน	5 คะแนน

3) พฤติกรรมการรับรู้ตนเองโดยรวม

สัปดาห์ที่ 1-4

ด.ญ.เกต เป็นเด็กขี้มก แต่ไม่ชอบพูด ถ้าถามก็จะตอบ แล้วก็เฉยๆ แม่ของด.ญ.เกตบอกว่า ดื้อ ไม่ยอมฟังเหตุผล ยิ่งอยู่ที่โรงพยาบาลแม่ไปไหนไม่ได้เลย ร้องให้ออยากกลับบ้าน ดีที่มาเจอ ด.ญ. แก้ว ชอบชวนคุยและดีใจที่มาเจอผู้วิจัย อยากให้ชวนเขาเล่นเหมือนกัน เด็กไม่ค่อยกล้าเล่น ทั้งที่เล่นได้ เขียนหนังสือได้ อ่านหนังสือได้ ผู้วิจัยชักชวนให้ ด.ญ.เกต มาทำกิจกรรมร่วมกับ ด.ญ.แก้ว พบว่า ด.ญ.เกต จะสังเกตสิ่งที่ ด.ญ.แก้ว ทำ และทำตาม โดย ด.ญ.เกต บอกผู้วิจัยว่า “พี่แก้วไม่สบายเหมือนหนูเลย” หลังจากนั้นเมื่อเด็กเริ่มคุ้นเคยกับกิจกรรมและผู้วิจัยมากขึ้น ผู้วิจัยจึงชวนอ่านหนังสือได้แก่ *เรื่องของหนู.....* เรื่องนี้เมื่ออ่านจบ ด.ญ.เกต ตั้งชื่อใหม่ว่า “เรื่องของฉัน” และถามครูว่า “ครูอยากฟังเรื่องนี้ไหม หนูจะเล่าให้ฟัง” เรื่องราวที่เด็กเล่าเป็นการเลียนแบบเรื่องราวในเรื่องที่อ่าน แต่ตัวละครเป็นโรคที่เหมือนกับตัวเด็กเอง และตอนจบของเรื่อง ตัวละครที่เด็กสร้างขึ้นประสบความสำเร็จสอบได้ที่ 1 เป็นที่รักของพ่อแม่ และเพื่อนๆ ผู้วิจัยพบว่า ด.ญ.เกต เป็นเด็กที่ช่างคุย ช่างสร้างสรรค์จินตนาการ กิจกรรมที่ขอผู้วิจัยทำในยามว่างและต่อเนื่องจากกิจกรรมการอ่านคือ การเขียน การวาดภาพ การเล่นตุ๊กตา แม่ของเด็กบอกว่า ช่วงนี้เด็กมีความสุขกับงานที่ผู้วิจัยให้ทำ ชอบเล่าเรื่องที่ผู้วิจัยให้อ่านและอยากให้แม่มีหนังสือมาอ่านเหมือนผู้วิจัยด้วย

สัปดาห์ที่ 5-10

เด็กเริ่มคุยมากขึ้น ตื่นเข้ามา แม่เด็กบอกว่า เช็ดหน้า เช็ดตัวเอง เพราะครูบอกหนูว่าหนูทำได้ ไม่งอแงที่จะให้แม่อยู่กับตนเองตลอดเวลา แต่จะถาม ให้อ่านไปไหน และกล้าถามคุณหมอขณะที่หมอมาดตรวจว่าตนเองเป็นอย่างไรบ้าง ทำอะไรได้บ้าง กินอะไรได้บ้าง และบอกกับผู้วิจัยว่า “ครู ...หมอบอกว่า หนูทำได้ทุกอย่าง แต่ห้าม วิงชนเดี่ยวจะเหนื่อย และต้องทานอาหารที่มีประโยชน์ นอนเยอะๆ จะได้หายเร็วๆ” ด.ญ. เกตุ เปลี่ยนไปอย่างเห็นได้ชัดมาก แม่แรกๆ จะเป็นเด็กที่ขี้มก แต่ขณะนี้เด็กพร้อมที่จะช่วยเหลือตนเอง ฟังเหตุผลของแม่ เชื่อฟังหมอพยาบาล กล้าซักถามในสิ่งที่ตนเองสงสัย มีเพื่อน สนุกกับกิจกรรมที่ตนเองเลือกและทำได้

สรุปพัฒนาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการรับรู้ตนเองผ่านกระบวนการพัฒนาตนเองของบรรณานำบัดจากแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการรับรู้ตนเอง (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข) ของ ด.ญ.เกตู รายสัปดาห์ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 ด.ญ.เกตู ยิ้มเก่ง ไม่ค่อยพูด ตามคำตอบคำ ขอบอ่านหนังสือและทำกิจกรรมมาก แต่ไม่มีความมั่นใจ กลัวจะทำไม่ได้

สัปดาห์ที่ 2 ด.ญ.เกตู เล่าเรื่องราวจากวรรณกรรมที่ตนเองอ่านทุกครั้ง ชอบเขียนเรื่องราวที่อ่านซ้ำอีกครั้ง เริ่มเลียนแบบตัวละครที่อ่านในการแสดงความสามารถของตนเอง เลือกกิจกรรมที่ตนเองชอบและทำจนเสร็จ

สัปดาห์ที่ 3 ด.ญ.เกตู เริ่มพูดคุยมากขึ้น แต่ต้องคอยกระตุ้นเป็นช่วงๆ เพื่อให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับตนเองและตัวละคร เด็กตั้งใจทำกิจกรรมมาก เริ่มเลือกกิจกรรมด้วยตนเองโดยจะดูจากเพื่อนๆ และเลือกที่ตนเองสนใจ

สัปดาห์ที่ 4 ด.ญ.เกตู พูดคุยมากขึ้น ยิ้มเก่ง มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันให้ฟังเสมอแต่ยังไม่ได้ช่วยตนเองเท่าที่ควร แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของตนเองและเรียนรู้ความจำกัดของสภาพร่างกายของตนเอง

สัปดาห์ที่ 5 ด.ญ.เกตู เริ่มเข้ากลุ่มทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ ที่อยู่เพียงใกล้ๆ มากขึ้น โดยมักจะเล่นเกมทำกิจกรรมหลังการอ่านวรรณกรรมด้วยกัน

สัปดาห์ที่ 6 ด.ญ.เกตู เล่าเรื่องราวของตนเองโดยการพูดและแต่งเรื่อง โดยเลียนแบบเนื้อเรื่องเหมือนวรรณกรรมที่อ่านโดยเฉพาะเรื่อง "เรื่องของหนู" และเตรียมตัวรับการผ่าตัด

สัปดาห์ที่ 7 ด.ญ.เกตู อยู่ในช่วงพักฟื้นหลังผ่าตัด เด็กเรียนรู้ที่จะเลือกกิจกรรมที่เขาจะทำได้โดยไม่เหน็ดเหนื่อย และเลือกสิ่งที่ตนเองสนใจมากขึ้นและหลากหลายกว่าสัปดาห์แรกๆ

สัปดาห์ที่ 8 ด.ญ.เกตู เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ขณะพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลและนำมาเชื่อมโยงกับตนเองอย่างมีความหมาย ใจเย็นมากขึ้น

สัปดาห์ที่ 9 ด.ญ.เกตู สนุกสนานกับการอ่านหนังสือและการทำงานกับผู้วิจัย และเพื่อนๆ ในดึกเป็นอย่างมาก ชอบแต่งนิทานมาเล่าให้เพื่อนฟังโดยเลียนแบบเรื่องราวที่เคยอ่านมา โดยมีตนเองเป็นตัวละคร รู้จักฟังเหตุผลมากขึ้น ไม่งอแงกับผู้ปกครอง

สัปดาห์ที่ 10 ด.ญ. เกตุ เริ่มรู้จักตนเองและเรียนรู้การปฏิบัติตนเมื่อกลับไปบ้าน ว่าตนเองมีความจำกัดในสิ่งใดบ้างและสามารถทำสิ่งใดได้บ้าง มีความมั่นใจมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เป็นเด็กที่มีเหตุผลในการพูดและการกระทำมากขึ้น

3.8 ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับ ด.ญ. บุญ (นามสมมุติ) กรณีศึกษาที่ 8

1) ลักษณะทั่วไปและปัญหาของเด็กเมื่อเริ่มเข้าการทดลองใช้โปรแกรมฯ

ด.ญ. บุญ (นามสมมุติ) อายุ 10 ปี เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ป่วยเป็นโรคไตมีภาวะแทรกด้วยโรคภูมิแพ้ ด.ญ. บุญ มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอ่างทอง เป็นเด็กที่ยึดเก่ง แต่บางครั้งชอบนั่งเหม่อลอย เหมือนคิดอะไรอยู่ในใจ ชอบอ่านหนังสือ เขียนหนังสือ บางครั้งเด็กจะนอนร้องไห้ ตีตผู้ปกครองมาก งอแง และกังวลว่าผู้ปกครองจะทอดทิ้งให้อยู่ที่โรงพยาบาลคนเดียว เอาแต่ใจตนเอง จะเจ็บบมากเมื่อโกรธ ปฏิเสธทุกอย่างหากไม่พอใจ

2) ข้อมูลจากคะแนนการทำแบบประเมินการรับรู้ตนเอง

<u>ระยะเวลาประเมิน</u>	<u>ก่อนการทดลอง</u>	<u>หลังการทดลอง</u>
<u>วันที่ทดสอบ</u>	4 มกราคม 42	12 มีนาคม 42
รวมระยะเวลาในการทดลอง 10 สัปดาห์		
<u>คะแนนการรับรู้ตนเอง</u>	4 คะแนน	19 คะแนน
<u>ด้านร่างกาย</u>	2 คะแนน	6 คะแนน
<u>ด้านอารมณ์และสังคม</u>	1 คะแนน	9 คะแนน
<u>ด้านการศึกษา</u>	1 คะแนน	4 คะแนน

3) พฤติกรรมการรับรู้ตนเองโดยรวม

สัปดาห์ที่ 1-2

ด.ญ.บุญ เป็นเด็กที่ตีตผู้ปกครองมาก ขณะที่ทำกิจกรรมกับครูการศึกษา พิเศษหรือผู้วิจัยจะต้องมีผู้ปกครองอยู่ด้วย และหากผู้ปกครองโดยเฉพาะแม่เดินออกไปข้างนอก เด็กจะไม่มีสมาธิในการทำงาน จะคอยกังวลว่าเมื่อไรแม่จะกลับมา แม่จะไปไหน

จะกลับมาหาเขาอีกไหม จนบางครั้งความกังวลของเด็กทำให้เด็กมีความดันสูงขึ้นบ่อยมาก ผู้วิจัยจึงอ่านหนังสือเรื่อง *เมื่อฉันเศร้า*.... ให้เด็กฟัง และชวนเด็กหากิจกรรมทำเมื่อรู้สึกว่าคุณเองเศร้า ไม่สบายใจ ผู้วิจัยสังเกตพบว่า แรกๆ เด็กจะทำได้ แต่เมื่อผ่านไปหลายๆ วัน เมื่อเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ ก็หากิจกรรมทำ ทำให้รู้สึกดีขึ้น เพลิดเพลินกับงานที่ทำได้ นานขึ้นกว่าช่วงแรก

สัปดาห์ที่ 3-6

ด.ญ. นุญ เริ่มเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขึ้นบ้าง ไม่ค่อยติดแม่มาก แต่ก็ยังคงถามว่าไปไหน กลับเมื่อไร และจะย่ำว่า “จริงๆ นะ” กับแม่ด้วยความไม่มั่นใจทำให้ผู้วิจัยต้องคุยกับผู้ปกครองเกี่ยวกับตัวเด็กบ้าง เพื่อศึกษาปัญหาเพิ่ม พบว่า เด็กไม่เคยอยู่คนเดียว และบ้านอยู่ต่างจังหวัด กลัวว่าแม่จะกลับไปต่างจังหวัด ผู้วิจัยจึงชักชวนแม่มาทำกิจกรรมร่วมกับเด็กด้วย เมื่อเด็กเริ่มคุ้นเคยกับผู้วิจัยมากขึ้น เด็กไม่กังวลกับแม่มากนัก ด.ญ.นุญ มักถามผู้วิจัยว่า “ทำไมเด็กในเรื่องที่ครูให้หนูอ่านเขาเก่งจังเลย” ซึ่งเมื่อผู้วิจัยจัดกิจกรรมให้เด็กทำบ้าง เด็กจะบอกว่า “ครู...หนูทำได้ด้วย” “ครู...วันนี้หนูเขียนหนังสือได้ตั้งเยอะ แม่บอกว่าหนูเก่งขึ้น...” ผู้วิจัยพบว่า ในช่วงหลังๆ ด.ญ.นุญ คุยเก่งและเล่าเรื่องต่างๆ ให้ผู้วิจัยฟังเสมอ เช่น เรื่องการตรวจของหมอ อาการของตนเองในแต่ละวัน นอกจากนั้นยังกระตือรือร้นในการทำงาน และอยากให้ครูเตรียมกิจกรรมมาให้ไว้สำหรับวันเสาร์-อาทิตย์ที่ผู้วิจัยไม่ได้มา และจะได้ทำงานที่ครูให้ไว้รอแม่ เด็กไม่เหงาเหมือนก่อน พยาบาลและผู้ช่วยพยาบาล บอกกับผู้วิจัยว่า แรกๆ มางอแงมาก เดี่ยวนี้ไม่ค่อยเห็นร้องไห้ อาการก็ดีขึ้น ความดันก็ไม่สูงมาก เมื่อผ่าตัดแล้ว หักสักระยะ ถ้าหน้าตาอึมแวม ผุดแกง ช่างซักถามอย่างนี้เดี๋ยวก็กลับบ้านได้

สัปดาห์ที่ 7-10

พฤติกรรมของ ด.ญ. นุญ เปลี่ยนแปลงเห็นได้ชัด มีการลุกเดินไปมา พูดคุยกับพยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล และชวนน้องๆ เล่นตามเตียง ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันโดยไม่ต้องรอแม่มาทำให้ มีสมาธิในการทำกิจกรรมมากขึ้น กระตือรือร้นในการอ่านหนังสือ ทำงานที่ครูการศึกษาพิเศษเตรียมมาให้เสริมจากกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้น และเมื่อจะเข้ารับการผ่าตัด ด.ญ.นุญ บอกผู้วิจัยว่า “ถ้าหนูกลับบ้าน หนูจะเขียนจดหมาย

มาคุยกับครู หนูคิดถึงครู หนูจะเรียนหนังสือให้เก่ง และถ้าหนูมาที่นี้อีกหนูจะมาหาครูทำงานกับครูด้วย”

สรุปพัฒนาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรการรับรู้ตนเองผ่านกระบวนการพัฒนาตนเองบรรณบำบัดจากแบบสังเกตพฤติกรรมกรการรับรู้ตนเอง (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข) ของ ด.ญ.บุญ เป็นสัปดาห์ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 ด.ญ.บุญ พุดเก่ง แต่ความสนใจสั้น กังวลกับผู้ปกครองมาก เมื่อกำลังทำกิจกรรมอยู่กับผู้วิจัยก็จะถามหาแต่แม่

สัปดาห์ที่ 2 ด.ญ.บุญ ชอบเล่าเรื่องราวจากวรรณกรรมที่ตนเองอ่าน และประทับใจทุกครั้ง สนใจในกิจกรรมทุกอย่างที่เตรียมมา แต่จะเลือกที่ตนเองชอบ ไม่ชอบเปลี่ยนกิจกรรม แต่ยังกังวลกับผู้ปกครองเช่นเดิม ถ้าผู้ปกครองอยู่ด้วยเด็กจะทำกิจกรรมทุกอย่างอย่างสนุกสนาน

สัปดาห์ที่ 3 ด.ญ.บุญ ทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง ตั้งใจทำกิจกรรมมากขึ้น มีเหตุผลเกี่ยวกับสุขภาพของตนเอง แต่กังวลเพราะกลัวการผ่าตัด

สัปดาห์ที่ 4 ด.ญ.บุญ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของตนเองและเรียนรู้ความจำกัดของสภาพร่างกายของตนเอง เริ่มสนทนาซักถามเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของตนเองกับแม่ แพทย์ พยาบาล ในสิ่งที่ตนเองอยากรู้มากขึ้น

สัปดาห์ที่ 5 ด.ญ.บุญ มีหน้าตายิ้มแย้มมากขึ้น เข้าใจกระบวนการรักษาโรคมากขึ้น ยอมรับกระบวนการรักษาของแพทย์มากขึ้น สนุกกับการอ่านหนังสือ ทำกิจกรรม แต่ยังไม่ให้แม่ไปไหนนานๆ จะกังวล ยังไม่ค่อยมีเหตุผลกับแม่

สัปดาห์ที่ 6 ด.ญ.บุญ ชอบเล่าเรื่องราวของตนเองเกี่ยวกับพ่อแม่ พี่น้องที่บ้าน ครูและเพื่อนๆ ที่โรงเรียน ให้ผู้วิจัยฟัง อย่างมีความสุข

สัปดาห์ที่ 7 ด.ญ.บุญ หน้าตายิ้มแย้ม พุดคุยกับบุคคลรอบข้างมากขึ้น เด็กเรียนรู้ที่จะเลือกกิจกรรมที่เขาจะทำได้โดยไม่เหน็ดเหนื่อย ขณะทำกิจกรรมจะพุดเก่งเหมือนเดิม ชอบพุดถึงสิ่งต่างๆ ที่ผู้วิจัยสอนมาสัมพันธ์กับตนเองและตัวละครในวรรณกรรม

สัปดาห์ที่ 8 ด.ญ.บุญ เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ขณะพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลและนำมาเชื่อมโยงกับตนเองอย่างมีความหมาย เริ่มเข้าใจแม่มากขึ้น มีเหตุผลมากขึ้น สนใจกับกิจกรรมมากกว่าจะกังวลกับผู้ปกครองเหมือนสัปดาห์ที่ผ่านมา

สัปดาห์ที่ 9 ค.ณ.บุญ รับการผ่าตัดและพักฟื้น เด็กจะเลือกอ่านหนังสือ และทำกิจกรรมอย่างง่าย ๆ และพยายามช่วยเหลือตนเองเหมือนเดิม เมื่อรู้สึกว้าบาดแผล จากการผ่าตัดไม่เจ็บ

สัปดาห์ที่ 10 ค.ณ. บุญ มีสมาธิในการทำงาน ใจเย็น เป็นเด็กที่เริ่มมี เหตุผลมากขึ้น ยอมรับและเข้าใจคนรอบข้างมากขึ้น ลดอารมณ์ที่เอาแต่ใจตนเองลง และ ทำกิจกรรมอย่างอื่น ๆ ทำขณะที่อยู่ที่เตียงคนเดียว

ตอนที่ 3 การรายงานข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินการใช้โปรแกรมฯ

หลังจากดำเนินการใช้โปรแกรมการเรียนการสอนโดยใช้บรรณนำบัดแล้ว ผู้วิจัย ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ ของผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการใช้โปรแกรมฯ ได้แก่ ครูการศึกษาพิเศษ เจ้าหน้าที่และพยาบาลประจำตึกผู้ป่วยเด็กที่ ตูแลประชากร จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการใช้ โปรแกรมฯ นำเสนอในตารางที่ 8

สถาบันวิทย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ

หน้าที่	อายุ (ปี)	ระดับการศึกษา	ประสบการณ์การทำงาน (ปี)
1. ครูการศึกษาพิเศษ			
1.1 ครูคนที่ 1	42	ปริญญาตรี	22
1.2 ครูคนที่ 2	32	ปริญญาตรี	10
1.3 ครูคนที่ 3	32	กำลังศึกษาปริญญาโท	10
2. พยาบาล			
2.1 พยาบาลคนที่ 1	32	ปริญญาตรี	9
2.2 พยาบาลคนที่ 2	26	ปริญญาตรี	4
3. ผู้ช่วยพยาบาล	24	ม. 6	5

จากตารางที่ 8 แสดงว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้โปรแกรมฯ ส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 35 ปี จำนวน 5 คน มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 4 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพทางการพยาบาล ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพ และผู้ช่วยพยาบาล จำนวน 2 คน และ 1 คน ตามลำดับ รองลงมาเป็นอาชีพครูทางการศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน ประสบการณ์การทำงาน ทุกคนมีประสบการณ์การทำงาน 3 ปีขึ้นไป

3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้โปรแกรมฯ

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้โปรแกรมฯ มาวิเคราะห์เชิงบรรยาย โดยนำเสนอในรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม

วัตถุประสงค์ของโปรแกรมชัดเจนดี และครอบคลุมลักษณะของเด็กที่เจ็บป่วยเรื้อรัง เพราะเด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กที่อยู่ในช่วงวัยเรียน จำเป็นต้องพัฒนาการรับรู้แต่ละด้านไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์

2) วรรณกรรมสำหรับเด็กโดยรวม

วรรณกรรมสำหรับเด็กน่าสนใจมาก เหมาะสำหรับสภาพและปัญหาของเด็กที่เจ็บป่วยเรื้อรัง โดยเฉพาะวรรณกรรมที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึก ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้ 4 เล่ม ได้แก่ เรื่อง *เมื่ออันตรา* *เมื่ออันกลัว* *เมื่ออันโกรธ* *เมื่ออันอิจฉา* เพราะเนื้อเรื่องช่วยให้เด็กเข้าใจสภาพอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น และเรียนรู้ที่จะหาวิธีผ่อนคลายอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ด้วยการทำกิจกรรมเพื่อหันเหความสนใจของตนเองไปจากเรื่องที่ทำให้เกิดความรู้สึกนั้น โดยที่ไม่ทำให้ตนเองและคนรอบข้างเดือดร้อน นอกจากนั้น วรรณกรรมอีก 6 เล่ม จะเป็นวรรณกรรมที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับโรคของเด็กที่เจ็บป่วยเรื้อรัง และการดำเนินชีวิตของเด็กที่เจ็บป่วยเรื้อรัง ซึ่งมีส่วนช่วยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับโรคเรื้อรัง กระบวนการรักษา และการปฏิบัติตนให้เหมาะสมจากตัวละคร และนำเรื่องราวที่ได้อ่านมาประยุกต์ใช้กับตนเอง โดยมีครูหรือพยาบาลเป็นผู้ชี้แนะ

ถ้ามีความเป็นไปได้ ควรจะมีการนำเรื่องราวของเด็กที่เจ็บป่วยเรื้อรัง แต่ละโรคมาเขียนเป็นเรื่องราว และนำมาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เข้าใจโรคของตนเองและการปฏิบัติตนที่เหมาะสมตามสภาพที่เป็นอยู่มากขึ้น นอกจากการเรียนรู้โรค ลมชักและโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาวที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกในการใช้โปรแกรมฯ ครั้งนี้

3) การดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนโดยรวม

3.1) การวางแผนก่อนการจัดกิจกรรมตามแผน

การวางแผนก่อนการจัดกิจกรรมใช้เวลาได้ดีพอสมควร เพราะเด็กที่เจ็บป่วยเรื้อรังต้องการเวลาในการอยู่ร่วมกับเขา เพื่อให้เขาเกิดความคุ้นเคย และเปิดตนเอง จะทำให้ผู้ให้ความช่วยเหลือสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาได้อย่างแท้จริง

3.2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วรรณบำบัด

ชั้นของการจัดกิจกรรม ตามแผนการจัดกิจกรรมมีความยืดหยุ่นมาก เด็กที่เจ็บป่วยเรื้อรังสามารถทำกิจกรรมได้นานที่สุดประมาณไม่เกิน 1 ชั่วโมง เนื่องจากสภาพร่างกายต้องการการพักผ่อนหรืออ่อนเพลียจากฤทธิ์ยา ดังนั้นแต่ละชั้นของกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจึงสามารถนำมาใช้สลับกันได้อย่างเหมาะสมตามสภาพของร่างกายและอารมณ์ของเด็กแต่ละคน

3.3) การวัดและประเมินผลหลังจากการวัดกิจกรรมตามแผน

การวัดผลและประเมินผลที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลของเด็กจากการสังเกตและการวิเคราะห์หม่ผลงานเด็ก ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องๆ เป็นสิ่งที่เหมาะสม เพราะการสอบคงไม่เหมาะสมกับเด็กกลุ่มนี้ อีกทั้งผลงานของเด็กจะช่วยให้เด็กเกิดความภูมิใจหลังจากเสร็จสิ้นการใช้โปรแกรมฯ ได้ด้วย นอกจากนี้การสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่ผู้วิจัยใช้ เป็นสิ่งที่ช่วยประกอบการประเมินเด็กได้ดี สำหรับเด็กป่วยพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าเด็กมีการรับรู้คือ สีหน้าที่ยิ้มแย้ม ร่าเริง เปิดตนเอง พูดคุยมากขึ้น ช่างซักถาม แสดงหรือระบายความรู้สึกของตนเอง ด้วยการพูด หรือเล่าเป็นเรื่องราว รวมทั้งมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม

4) ระยะเวลาที่ใช้

4.1) ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมแต่ละชั้นตามแผน

ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมในแต่ละชั้นของแผนมีความเหมาะสมสำหรับ 1 ชั่วโมง เพราะต้องยืดหยุ่นตามความพร้อมของเด็กโดยเฉพาะด้านร่างกายและอารมณ์

4.2) ระยะเวลาในการใช้โปรแกรม ฯ

ระยะเวลาที่ใช้โปรแกรมฯ ยังน้อยไป ในการทดลองใช้เพียง 10 สัปดาห์ ซึ่งบางครั้งเด็กต้องการความต่อเนื่องในการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะการยอมรับตนเองทั้ง 3 ด้าน ที่ผู้วิจัยตั้งวัตถุประสงค์ไว้

5) ผู้ดำเนินการใช้โปรแกรมฯ

การเตรียมตัวของผู้ดำเนินการใช้โปรแกรมฯ มีความเหมาะสมมาก เพราะก่อนการทดลอง ได้ใช้เวลาอยู่ร่วมกับเด็ก ทำกิจกรรมกับเด็ก เพื่อศึกษาสภาพของเด็กที่จะเข้าร่วมโปรแกรมฯ นอกจากนั้นการเตรียมพร้อมในด้านการสอน มีการปรึกษากับครูการศึกษาพิเศษเพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงการสอนแต่ละครั้ง กิจกรรมที่เตรียมมาน่าสนใจ เด็กๆ ชอบ สนุก ผู้วิจัยสามารถสร้างความสนใจให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

บุคลิกลักษณะที่เหมาะสมสำหรับผู้ดำเนินการใช้โปรแกรมฯ คือ ใจเย็น ยิ้มแย้ม เปิดใจกว้าง เมื่อคุยกับเด็ก เป็นที่ปรึกษาที่ดี รู้สึกอบอุ่น พูดจาไพเราะ มีจิตวิทยาในการชักชวนเด็กให้ทำกิจกรรม และพูดให้เด็กผ่อนคลายได้ดี นอกจากนั้นการใช้คำถาม มักใช้คำถามสั้นๆ เพื่อรอคำตอบจากเด็ก และค่อยๆ ตะล่อมถามเพื่อให้ได้คำตอบที่ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตัวเอง

6) เด็กที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ

6.1) ความสนใจและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

เด็กมีความสนใจในกิจกรรมที่ผู้ดำเนินการใช้โปรแกรมฯ เตรียมให้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะวรรณกรรมสำหรับเด็ก และกิจกรรมที่เตรียมมาก่อนและหลังการอ่าน ได้แก่ งานศิลปะ เกม การเล่นตุ๊กตา การเขียน

6.2) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

พฤติกรรมของเด็กที่เปลี่ยนแปลงเห็นได้ชัดมาก คือ สีนหน้าที่ยิ้มแย้ม นั่งรอคอยครูจะขึ้นมาสอน การกระตือรือร้นของเด็กในการทำกิจกรรม พูดคุยถามตอบในเรื่องที่ตนเองสนใจ เด็กมีความสุขในการอยู่โรงพยาบาล อาการไข้ของเด็กลดลง โดยเฉพาะในเรื่องความดันที่จะขึ้นลงได้ง่าย เมื่อเด็กมีสภาพจิตใจที่กังวล

7) สถานที่ บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม

สถานที่ และสิ่งแวดล้อมมีความจำกัด เนื่องจากไม่สามารถนำเด็กมาทำกิจกรรมในห้องเรียนได้ เพราะเป็นระเบียบของตึกเด็ก อีกทั้งอาการของเด็กจำเป็นต้องอยู่

ในความดูแลของแพทย์และพยาบาล แต่บรรยากาศในการเรียนรู้ผู้ดำเนินการใช้โปรแกรมฯ สร้างบรรยากาศได้เป็นกันเองมากทั้งผู้ปกครองเด็ก ตัวเด็ก ผู้ช่วยพยาบาล และพยาบาล

8) ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการใช้โปรแกรมฯ

- 1) วรรณกรรมที่ใช้ควรจะเป็นเรื่องราวของเด็กเจ็บป่วยในแต่ละโรคให้มากขึ้น เพื่อเด็กจะได้อ่านเรื่องราวของโรคที่ตนเองเป็นอยู่ด้วย
- 2) ระยะเวลาการใช้โปรแกรมควรจะนานขึ้นอีก หรือไม่ก็มีการติดตามผลเด็กทุกกระยะเมื่อมาที่โรงพยาบาล

ตอนที่ 4 การนำเสนอโปรแกรมแผนการเรียนการสอนโดยใช้บรรณานำบัด เพื่อส่งเสริมการรับรู้ตนเองของนักเรียนประถมศึกษาที่เจ็บป่วยเรื้อรัง ฉบับสมบูรณ์

ตอนที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ประเด็นการปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการเรียนการสอนโดยใช้บรรณานำบัด เพื่อส่งเสริมการรับรู้ตนเองของนักเรียนประถมศึกษาที่เจ็บป่วยเรื้อรัง

จากการที่ผู้วิจัยได้นำโปรแกรมฯ ฉบับร่างไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน พิจารณาและตรวจสอบ ความสอดคล้องระหว่างหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อและการประเมินผล และจากการดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมฯ ผู้วิจัยได้รวบรวมและนำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาปรับปรุงโปรแกรมฯ ในองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1. ร่างสาระสำคัญของโปรแกรมฯ

1.1 การใช้ภาษาบางหัวข้อในโปรแกรมฯ ไม่สามารถสื่อให้เข้าใจได้ทันที การใช้คำซ้ำซ้อน การสลับที่คำในประโยค และควรปรับภาษาให้อ่านเข้าใจมากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ปรับสำนวนภาษาให้เข้าใจง่ายขึ้น

1.2 ควรเพิ่มรายละเอียดต่างๆ ให้ชัดเจน เพื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะของโปรแกรมฯ ผู้วิจัยเพิ่มรายละเอียดต่างๆ ให้เห็นลักษณะเฉพาะของโปรแกรมฯ ได้แก่ ลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย ผู้ใช้โปรแกรมฯ

2. คู่มือการใช้โปรแกรมฯ

ควรเพิ่มเนื้อหาภายในเล่มให้ละเอียดมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการใช้บรรณบำบัด ผู้วิจัยจึงเลือกเพิ่มเติมประเด็นที่สำคัญและเป็นหัวใจของบรรณบำบัด

3. แผนการจัดกิจกรรม

ควรแยกชั้นการจัดกิจกรรมให้ชัดเจน และมุ่งจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้ตนเอง จากตัวละครในเรื่องที่อ่านให้มากที่สุด ผู้วิจัยแยกการจัดกิจกรรมแต่ละชั้นออกมาและ นำเสนอกิจกรรมต่างๆ โดยยึดวรรณกรรมสำหรับเด็กเป็นหลัก

4. การดำเนินการจัดกิจกรรม

จากการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ ผู้วิจัยพบว่า การดำเนินการจัดกิจกรรมจะต้องยืดหยุ่นกับสภาพของเด็กเป็นอย่างมาก ไม่สามารถกำหนดเวลาที่แน่นอนในการจัดกิจกรรมได้ ดังนั้น แผนและกิจกรรมที่ใช้ต้องมีหลากหลาย

5. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล

5.1 ควรเพิ่มการชี้แจงวิธีการใช้และการประเมินเอกสารต่างๆ ซึ่ง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามที่คุณคุณวุฒิเสนอแนะ

4.2 ควรปรับภาษาให้ง่ายขึ้น กระชับ โดยเฉพาะในแบบประเมินการรับรู้ตนเอง ผู้วิจัยปรับสำนวนภาษาให้เข้าใจง่ายขึ้นตามข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 4.2 การนำเสนอโปรแกรมการเรียนการสอนโดยใช้บรรณบำบัด เพื่อส่งเสริมการรับรู้ตนเองของนักเรียนประถมศึกษาที่เจ็บป่วยเรื้อรัง

โปรแกรมการเรียนการสอนโดยใช้บรรณบำบัด เพื่อส่งเสริมการรับรู้ตนเองของนักเรียนประถมศึกษาที่เจ็บป่วยเรื้อรัง ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

1. แนวคิดพื้นฐาน
2. หลักการทั่วไปในการใช้บรรณบำบัด
3. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม

ต้องการของเด็ก จากนั้นนำเสนอปัญหาของเด็กโดยใช้ เรื่องราวภายในวรรณกรรมที่อ่าน เป็นสื่อ ให้เกิดการสะท้อนอารมณ์ รู้สึกคล้ายตาม อันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้สึก นึกคิด เจตคติ และคุณลักษณะไปในทางที่พึงประสงค์ เด็กจะพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ หรือยอมรับในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับตนเอง (insight) ตลอดจนได้รับการตอบสนองความต้องการหรือระบายความรู้สึกคับข้องใจของตน (catharsis) โดยผ่านการเปรียบเทียบตนเอง กับตัวละครในเรื่องที่อ่าน (identification and projection) วิธีการใช้บรรณบำบัดพัฒนา จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่เด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง ให้รับรู้ตนเอง ตามความเป็นจริง และสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความหมาย

2. หลักการจัดการเรียนการสอน

2.1 หลักการใช้บรรณบำบัด การใช้บรรณบำบัด มุ่งให้เด็กมีความรู้ความ เข้าใจและรับรู้ตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสมจากเรื่องราวในเรื่องที่อ่าน ซึ่งมีลักษณะของ ประสบการณ์ที่สอดคล้องกับสภาพชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาที่เจ็บป่วยเรื้อรัง ที่เด็กจะได้รับ การฝึกกระบวนการคิดอย่างมีจุดหมาย เพื่อเชื่อมโยงการรับรู้ตนเองจากกิจกรรมที่จัดขึ้น

2.2 หลักการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองสภาพและปัญหาของ นักเรียนประถมศึกษาที่เจ็บป่วยเรื้อรัง มีดังนี้

- 1) สุขภาพร่างกายของเด็กไม่คงที่ บางวันรู้สึกอ่อนเพลียมาก บางวัน รู้สึกสดชื่นซึ่งมีผลให้สุขภาพจิตและแรงจูงใจในการเรียนของ เด็กไม่คงที่ด้วย
- 2) เด็กมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่จำกัดพบเห็นสิ่งต่างๆ น้อย เนื่องจาก ขาดเรียนบ่อย ใช้เวลาในการรักษาในโรงพยาบาลอย่างต่อเนื่อง ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ จึง มีความจำกัด
- 3) เด็กมักรู้สึกว่าตนเองมีปมด้อย ไม่มีความสามารถในการทำกิจกรรม ต่างๆ ได้อย่างเด็กปกติทั่วไป
- 4) เด็กยังอยู่ในวัยที่ชอบฟังนิทาน ชอบเล่น ชอบสนุกสนาน
- 5) เด็กแยกตนเอง เหงา ขาดการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง

3. วัตถุประสงค์ของโปรแกรมฯ

เพื่อนำบรรณบำบัดพัฒนามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการรับรู้ตนเองของนักเรียนประถมศึกษาที่เจ็บป่วยเรื้อรัง ในด้านต่อไปนี้

- 1) **ด้านร่างกาย** : รูปร่าง/หน้าตา สุขภาพอนามัย การทำกิจวัตรประจำวัน การทำกิจกรรมทางกาย การเล่น และการออกกำลังกาย
- 2) **ด้านอารมณ์และสังคม** : การเผชิญกับสภาพอารมณ์ต่างๆ ได้แก่ ก้าวเซรา โกรธ อิจฉา และการเป็นสมาชิกในสังคมบ้าน โรงเรียน และโรงพยาบาล
- 3) **ด้านการเรียนรู้** : ความสามารถในการเรียน การทำกิจกรรมการเรียนรู้ ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น

4. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- 4.1 **ผู้รับบริการ** เด็กที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาที่พักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลไม่ต่ำกว่า 3 สัปดาห์ มีสภาพการรับรู้บุคคล สถานที่ เวลา อยู่ในระดับปกติ ไม่มีประวัติการเจ็บป่วยทางระบบประสาทหรือโรคจิต ไม่มีภาวะหัวใจล้มเหลว หรือภาวะการติดเชื้อง่าย ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการได้ยินหรือการพูด หรือการใช้สายตา ยกเว้นสายตาสั้นหรือยาว และมีภาวะการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังโรคใดโรคหนึ่ง รวมทั้งมีความวิตกกังวลสูง
- 4.2 **ผู้ให้บริการ** ได้แก่ ครูการศึกษาพิเศษประจำโครงการสอนเด็กป่วยในโรงพยาบาล และ/หรือพยาบาล เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง

5. เนื้อหา

แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

- 5.1 เนื้อหาที่เป็นความรู้เพื่อให้เด็กมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับตนเองใน 3 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม และด้านการเรียนรู้ ได้แก่

- 1) เด็กที่เจ็บป่วยเรื้อรัง มีความจำกัดในการรับประทานอาหาร แต่ถ้าเด็กสามารถเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ไม่มีผลต่ออาการของโรค ก็จะทำให้ร่างกายได้รับประโยชน์จากอาหารที่รับประทานไป ช่วยให้ร่างกายเจริญเติบโตและแข็งแรงได้เช่นกัน

2) เด็กที่เจ็บป่วยเรื้อรัง มีความจำกัดในการเคลื่อนไหว เนื่องจากอาการของโรคหรือกระบวนการรักษาโรค แต่เด็กที่เจ็บป่วยเรื้อรังสามารถเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายได้ และการเคลื่อนไหวร่างกายอยู่เสมอ เพื่อให้ร่างกายไม่เกร็งไม่อ่อนเพลีย มีความกระฉับกระเฉง ได้เปลี่ยนอิริยาบถบ้าง แม้บางครั้งเด็กๆ ไม่สามารถลุกจากเตียงได้

3) สภาพอารมณ์ต่างๆ ที่มักเกิดขึ้นกับเด็กที่เจ็บป่วยเรื้อรัง ได้แก่ กลัว เศร้า โกรธ และอิจฉา ซึ่งเป็นอารมณ์พื้นฐานที่เกิดขึ้นได้กับทุกคนเช่นเดียวกับ เด็กที่เจ็บป่วยเรื้อรัง แต่เด็กสามารถหาวิธีการผ่อนคลายหรือลดความรู้สึกต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ลดลงได้ โดยการเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ที่ตนเองสนใจ เพื่อให้ความเพลิดเพลินแก่ตนเอง ซึ่งกิจกรรมที่เลือกนั้นต้องไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

4) เด็กที่เจ็บป่วยเรื้อรัง แม้ความสมบูรณ์ของร่างกายจะไม่แข็งแรงเหมือนเด็กอื่นๆ จำเป็นต้องเข้ารับการรักษาดังในโรงพยาบาลเป็นระยะเวลาอันยาวนานและต่อเนื่อง แต่เด็กกลุ่มนี้สามารถช่วยเหลือตนเองในการทำกิจกรรมประจำวันได้ เรียนหนังสือได้ และทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับผู้อื่นได้ตามความสามารถและความพร้อมของร่างกายได้เช่นกัน ตลอดจนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

5.2 เนื้อหาที่เป็นความรู้ที่ได้เพิ่มเติมจากการอ่าน และหรือฟังเรื่องจากวรรณกรรมสำหรับเด็กจำนวน 10 เรื่อง (ขึ้นอยู่กับเด็กแต่ละคน)

6. องค์ประกอบของโปรแกรมฯ

ความสำเร็จของโปรแกรมการใช้วรรณบำบัด เพื่อส่งเสริมการรับรู้ตนเองของนักเรียนประถมศึกษาที่เจ็บป่วยเรื้อรัง ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่อไปนี้

- 6.1 สภาพความเจ็บป่วยและประสบการณ์เดิมของเด็ก
- 6.2 วรรณกรรม : ความน่าสนใจ การสะท้อนอารมณ์ การสอดแทรก ความรู้
- 6.3 กระบวนการจัดกิจกรรม : กิจกรรมสร้างความสนใจในการอ่าน กิจกรรมขยายประสบการณ์ที่จำเป็นก่อนอ่าน กิจกรรมการอ่าน และกิจกรรมเพิ่มพูนการรับรู้ตนเอง
- 6.4 บรรยากาศในการส่งเสริมการเรียนรู้: การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
- 6.5 การประเมินผล

7. กระบวนการใช้โปรแกรมฯ

กระบวนการใช้โปรแกรมฯ มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

7.1 การเตรียมการ : วรรณกรรมสำหรับเด็ก สื่อและอุปกรณ์การเรียน

การสอน

7.2 การใช้โปรแกรมฯ :

7.2.1 การวิเคราะห์ผู้เรียนก่อนเริ่มเรียน

7.2.2 การวางแผนการสอน

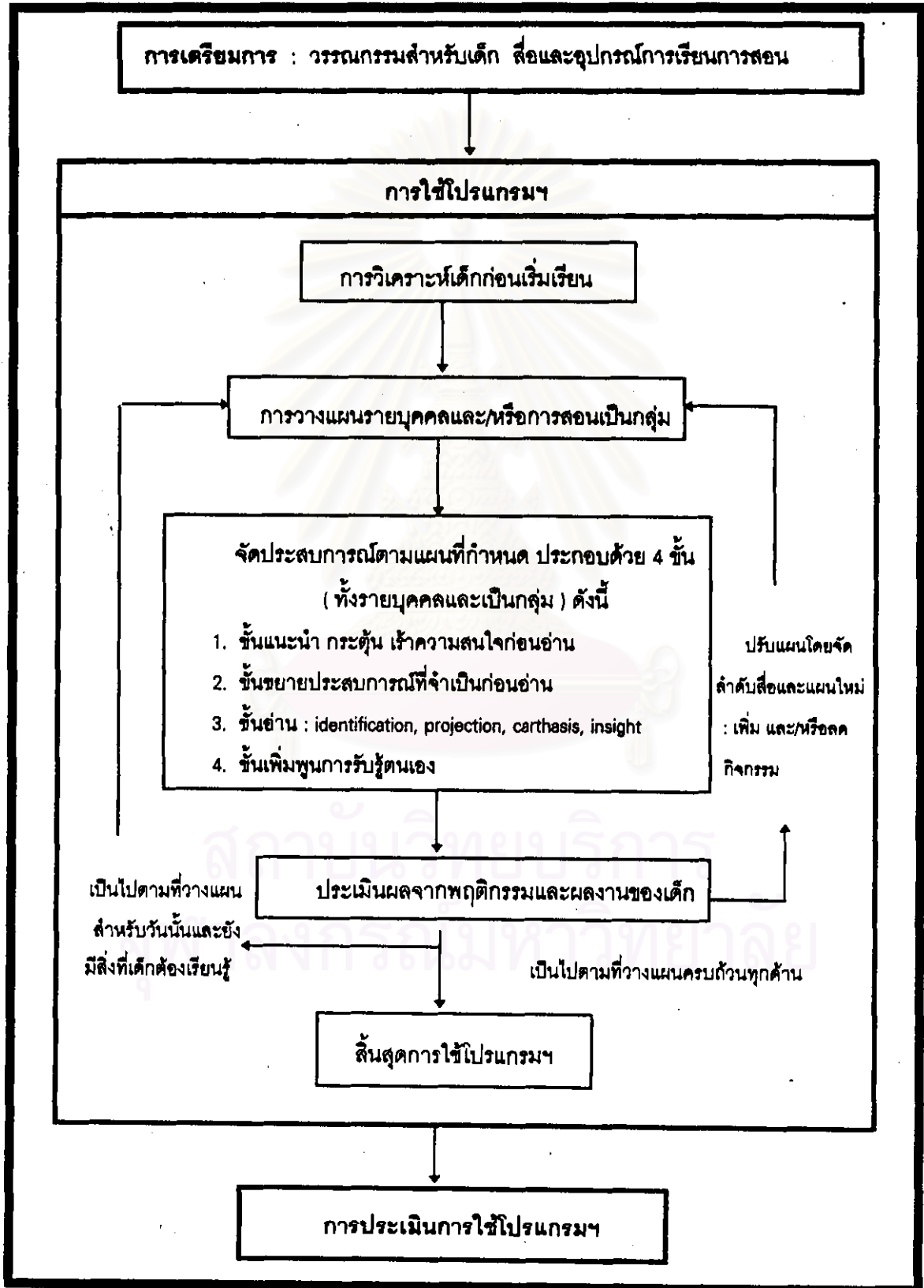
7.2.3 การจัดประสบการณ์ตามแผนการจัดกิจกรรม

- 1) ขั้นกระตุ้นและเร้าความสนใจก่อนอ่าน
- 2) ขั้นขยายประสบการณ์ที่จำเป็นก่อนอ่าน
- 3) ขั้นอ่าน
 - 3.1) การเทียบเคียงตนเองกับตัวละคร (identification)
 - 3.2) การสะท้อนความรู้สึกภายในใจ (projection)
 - 3.3) การระบายอารมณ์และความรุนแรงเพื่อคลายทุกข์ (catharsis)
 - 3.4) การรู้จักตนเอง (insight)
- 4) ขั้นเพิ่มพูนการรับรู้ตนเอง

7.3 การประเมินผลการใช้โปรแกรมฯ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 6 ขั้นตอนการใช้โปรแกรมการเรียนการสอนโดยใช้บรรณบำบัด เพื่อส่งเสริมการรับรู้ตนเองของนักเรียนประถมศึกษาที่เจ็บป่วยเรื้อรัง

8. การประเมินการใช้โปรแกรม

การประเมินการใช้โปรแกรมการเรียนการสอนโดยใช้บรรณบำบัด เพื่อส่งเสริมการรับรู้ตนเองของนักเรียนประถมศึกษาที่เจ็บป่วยเรื้อรัง ประเมินโดยพิจารณาความเปลี่ยนแปลงของคะแนนการรับรู้ตนเองของนักเรียนประกอบกับผลการสังเกต, การวิเคราะห์ผลงานของนักเรียน และการซักถามบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

9. การสิ้นสุดการใช้โปรแกรม

ผู้ใช้โปรแกรมสามารถใช้โปรแกรมไปจนครบตามแผนการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้หรือเมื่อนักเรียนออกจากโรงพยาบาล หรือสิ้นสุดเมื่อไรก็ตามที่ผู้ใช้โปรแกรมเห็นสมควร

10. การประยุกต์ต่อจากโปรแกรม

ผู้ใช้โปรแกรมสามารถคัดเลือกวรรณกรรมอื่นที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนประถมศึกษาที่เจ็บป่วยเรื้อรัง เพิ่มเติมจากที่ได้คัดเลือกไว้ให้ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำนองเดียวกับที่กำหนดไว้ในแผนการจัดกิจกรรมไปได้เรื่อยๆ ตามความสนใจและความต้องการของนักเรียน